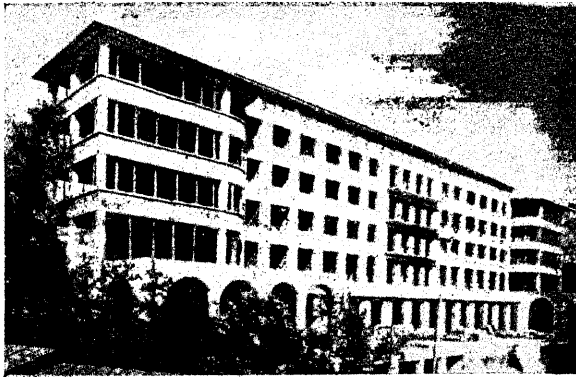

ÜLIÕPILASLEHT

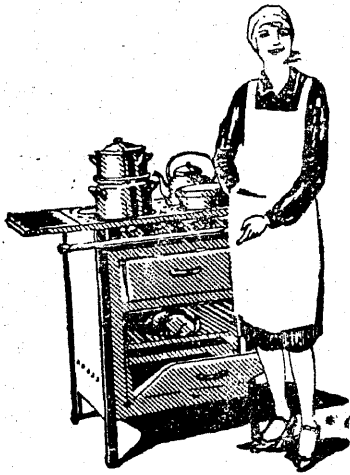
TARTUS

Nr. 1

KÜÜNLAKUUL

1931

Tallinna linna gaasi- ja veevärk.

Kodumajapidamist ratsionaliseerite Teie vaid gaasi kütteenä tarvitusele võtmisega, sest

gaas

on 4—7 korda odavam muist kütteenäist, võimaldab eeskujulikku puhtust, äärmuseni hõlbustab keetmist, küpsetamist, soojendamist.

Gaasivabriku kivisöetõrv

(horisontaalretordist) on parim aine katuste katmiseks, sest ilmastiku mõju temale on minimaalne.

Gaasiga küttes maksab :

Lõuna valmist, 4—5 inim. . .	5—6 snt.
1 liitri vee keetmine	0,6 ”
1 vanni vee soojendamine . . .	20 ”
1 soojavee duš	1 ”
praeahju küte 1 tunni jooks. . .	3 ”

Tallinna Linna Gaasivabrik.

Rannavärava puistee 27.

Tel.: (200) 89 ja (2) 27-54.

A/S J. Ekholmman

Tallinn, Kotsebue 13.

Kõnetraat 9-82.

Shoti heeringaid

Soola.

Riisi.

Petrooleum, nafta, bensiin ja kõik määrdeõlid

Alati saadaval oma ladudest suuremal ja väiksemal arvul.

Müük soodsatel tingimustel.

Müük soodsatel tingimustel.

L
I
V
O
N
I
A

ÕLU
MÕDU
LIMONAD

TARTUS, KALDA 5/6 TEL. 2-38

Iga tudeng nõuab ainult

EESTI ÕLUT

Valmistatud

kodumaa odra linnastest.

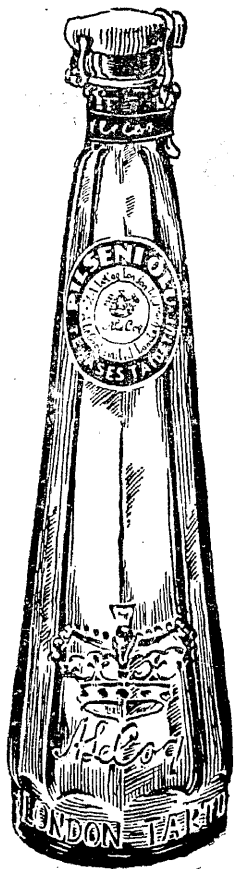
ELEKTRI

lae- ja laualampe,
triikraudu,
tolmuimejaid,
keeduaparaate

Soodsatel maksutingim. saada / Müük suurel ja väikesel arvul

A. E. G.

TALLINN, Raekoja plats 4,
tel. 15-90, 27-51.

A.-s. A. LE COQ'i

London - Tartu

õllevabriku

õlu ja porter,

ning keedetud môdu, limonad, sooda, selters —
tuntud headuses.

Värske ja lõbus meeleolu

tudengite organisatsioonide peoõhtutel ja olen-
gutel on ainult siis, kui nende laual ei puudu

E. T. K.

SÔSTRA- ja ÔUNAVEINID

ning maitsvad suupisted:

E.T.K. kilud ja E.T.K. sprotid.

Oma headuse poolest on need kaubad saanud
kõikide üldtunnustuse. Nõudke igalt poolt.

PEALADU: E. T. K.

TALLINN, LAI TÄNAV 39/41.
(EESTI TARVITAJATE KESKÛHISUS)

Haruladu Tartus, Maarjamõisa t. 21.

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA

TEETÄHISEL...

Kogume jälle väikese puhkeaja järele oma armsasse Alma Materisse tööd jätkama. See semester on teine pool meie tööaastast.

Kuid oluline on olnud meie üliõpilaskonnale möödunud puhkeaeg ja eelmine semester. On möödunud kümme aastat meie Tartu Üliõpilaskonna tekkimisest, esimene aastakümme meie Üliõpilaskonna elus.

Teetähis aastate reas.

Inimelus esimene decennium kinnitab tähisaastat, lapseast väljasäämist ja sama võime ka kinnitada meie Üliõpilaskonna kohta.

Oleks nagu tahtmine peatuda sellel meie üliõpilaskonna teetähisel, tagasi vaadata käidud teele ja otsustada, kas jätkata endist või otsida uut sihti.

Kuid sealsamas tundub, et oled pannud käed adra külge, siis künna edasi. Tundub, et see vagu mis alustatud, viib kõige sirgemini üle ääretu välja. Takistusi on olnud ees. Neid tuleb ka veel. Väikesed käänakud on paratamatud, kuid üldsiht ees on selge. Kõrvalkaldumisi sellest ei ole — ega tohigi olla.

Ainult silmas peame pidama — koondugem kõik ühisele tööle, koondugem kõik üliõpilaskonna elu korraldamisele. Ei ole küllalt, et on koondunud need selle tegevuse ümber, kes juba organiseerunud, vaid tõmmaku kaasa ka need, kes end nimetavad organiseerumatuiks. Üliõpilaskonna ühise hea käekäigu suhtes olgu igaüks organiseeritud.

Teetähisel aastate reas — ka «Üliõpilasleht» annab oma paremad soovid üliõpilaskonnale. Ka «Üliõpilasleht» on osa meie üliõpilaskonna tööst, tema sihtidele kaasatöötaja, tema ettevõtte ja tahab ka edaspidi olla üliõpilaskonna töös selle osa teostaja, mis viib elu edasi akadeemilises piires ja ülegi neist. Meie üliõpilaskonna ülesannetes kultuurelu alal tunneb «Üliõpilasleht» tähtsa osa enese õlal lamavat. «Üliõpilasleht» tahab olla kogu üliõpilaskonna ja kogu akadeemilise pere mõtteväljenduskohtaks — häälekandjaks. Kasutage kõik seda!

Tulge, koondugem kindlamalt meie üliõpilaskonna ühissetevõtete ümber.

Jus studentium.

Ettepanek üliõpilaselu reguleerimiseks :

Loogem üliõpilasseadus !

Meie ülikooli korraldus sihib ainult üliõpilaste teaduslikule ettevalmistusele, jättes kõlbla ülalpeo akadeemilise kodaniku erasjaks.

Alles kõige viimasel ajal on hakatud tundma ülikooli ringkondades, et see moraalne „metsikus“ siiski pole õige enamikule, otse koolipingilt tulevatele, noortele inimestele. Aga mis saab siin teha ülikool oma praeguse põhikonsstruktsiooni juures ?

Väga vähe! sest Alma Mater Tartuensise juhtmõte on **anda üliõpilaselule täielik autonoomia**. Ka äsja asutatud Ülikoolikohtust võib tulla kasu ainult mingi (viimase staadiumi) eksekutoorina: temal on võim määrata kõrgeid karistusi, ülikoolist eemaldadagi mitteväärikaid. Aga tõeliseks otustavaks kohtuks arenemiseks puudub temal vajalik eeldus: tal puudub ju kontroll (ja aluski selle kontrolli loomiseks) üliõpilaselu üle.

Ülikoolikohtule jäävad õieti lahendamiseks ainult õppejõudude ja üliõpilaste vahelised küsimused. Sest kui Ülikoolikohus hakkaks ennast segama (eriti pisemates asjades) üliõpilaselu, ei saaks sellega olla päri ükski õige purss, kellel kallis akadeemiline vabadus. Pisemates asjades interfereerimine rikuks kahtlemata (praegu otse ideaalselt) usaldava vahekorra ülikooli ja üliõpilaskonna vahel. Pisemate väärnähtuste sallimine aga tekitab suured pahed. Küsimus aga üldse, kas Ülikoolikohus saab teada muudest üliõpilaselu avaldusist, kui ajalehes ja politsei-protokollis avaldatutest. Sest **ainult üliõpilane saab taatleda üliõpilast; aga üliõpilane, kes kaebaks teise üliõpilase ülikoolikohtusse, oleks denuntsiant**.

On selge, et üliõpilane pole veel nii valmis inimene, et ei vajaks pedagoogilist korrektiivi. Sest teda valmistatakse ju harit-

lase, s. o. juhi vastutusrikkaks ülesandeks ning ei tohi lubada, et sellega seotud õiguseid omandaksid mitteväärikad. See ongi motiiv, miks üliõpilaselt nõutakse teravamalt aumõistet ja täielikumat aumehelisust, kui harilikult kodanikult; muidugi — üliõpilase nooruse mõjul — on üliõpilaslikkuse mõistel teisigi erinevusi kodanlikust ideaalist. See viimane märke pole öeldud kahetsevas toonis, vaid täie poolehoiuga: haritlased kasvamiseas ei tohi saada surutud vilisterlikkudesse raamidesse, kui ei taheta neist arendada kuivetanud koisid. Tudenglik — pursslik ülalpidu, nali ja elurõõm (muidugi üliõpilaslikkuse endamääratud piirides) arendavad alles tõelise haritlase ja juhi — säärase, kellel on pilgus avarust ja südames sallivust.

Selle **ideaali suunas saab üliõpilasi kasvatada ainult nende endi määratud kord**. Kuivõrd oluline on see põhimõte, näitab üliõpilasorganiseerumine, millel mõningate juhuslikkude halbuste kõrval on ikkagi määratu pedagoogiline väärtus: enesedistsipliini arendamine ennekõike. Aga praegu see korraldus maksab ainult jaoti ja grupikaupa, haarab ainult oma organisatsiooni liikmeid, aga mitte tervikuliselt üliõpilaskonda. Siiski teoreetiliselt meil valitseb seisukoht, et igast teisest üliõpilasest oleme kohustatud mõtlema austavalt, kuigi meie ei oma ühtki garantiid, et see teine — keda hüüame „kaasvõitlejaks“! — on tõesti aumees.

Mitte ainult üliõpilaskonna väline väarikus, ka kaasvõitlejaskonna sisemise usalduse tõstmine nõuab mingit kõlblist kontrolli, kohut üliõpilaskonna üle, kuhu iga üliõpilane iga üliõpilase vastu võiks pöörduda, kus peaks andma vastust iga kaasvõitleja, kas tal ka on õigus kanda seda aunime.

Ülikoolikohus ei saa seda ülesannet täita. Aga Tartu ülikooli põhisuund — üliõpilase autonoo-

mia näitab, kes peaks garanteerima üliõpilaskonna moraalse tasemi: **üliõpilaskond ise!**

Ülikool on andnud meile vabaduse, ja meie ei anna seda vabadust vabatahtlikult käest. Aga meie loomulik kohus on ka kindlustada, et seda vabadust kurjasti ei kasutataks: peame istutama üliõpilasliku hea ja kurjatundmise puu, mis piiraks üliõpilasele lubatu ning karistaks üleastumiste eest. Ühesõnaga: **Vajame üliõpilaskorda ja üliõpilaskohut!**

Muidugi ei tohiks uus „üliõpilaskord“ olla lihtsalt omaaegse *Allgemeiner Comment*'i koopiat. Au- ja üliõpilaslikkuse mõisted on põhjalikult revideeritud, aga ka praegu maksavad nõuded (ja mõnes suhtes endisest valjumadki nõuded), mis esitame üliõpilasile. Meil on midagi, mis meid ühendab kaasvõitlejaskonnaks, aga see „midagi“ on alles udune ja selgusetu. See selgusetus ongi süüdi, et meie (õigupoolest ju nii tihedas) üliõpilaskonnas nii vähe on tõsist üksmeelt ja ühishuul.

Üliõpilaskonna loojad tahtsid oma korraldusega kujundada üksikutest üliõpilastest ühise korporatsiooni (selle sõna algmõistes: kehakonna), aga nende korraldust on kasutatud alles ühes suunas: meie Üliõpilaskond on praegu peamiselt ainult majanduslikkude ühishuulide keskbüroo.

See ei ole etteheide, see on olukorra lihtne konstateerimine. Aga sama õige, kui et algul pidigi pandama pearõhk majanduslikule momendile ja selle käega katsutava ühishuul kaudu ühishuulvormi loomisele, — sama selge on ka, et see pole meie viimane siht.

Meie üliõpilaskondliku mõtte siht on arendada Üliõpilaskond tegelikult — keskseks juhtivaks organiks ja selle ühise tsentrumi kaudu tõelikult ühendada kaasvõitlejaskonna. Üliõpilaskonna asi ei ole üks hoolitseda majanduslikkude tarviduste eest, vaid sama-

võrra ka üldise korra ja läbisäämuse eest; aga ka väimsete üliõpilaskondlike üldürituste algatamisel ja edustamisel peaks tema olema juhtiv.

Nende ideaalide suunas ei saa aga enne hakata sammuma, kui pole loodud üliõpilaskondlik sise mine usaldus ja Üliõpilaskonnale pole antud üliõpilaskonnas tege lik võim, eeskätt kontrolliv võim. Seepärast on esimene samm Üliõpilaskonna tõelises arengus: **garanteerida ja sanktsioneerida üliõpilaskondlik terviklus.** Selleks Üliõpilaskohus. Püüame tõmata ta äärjooned.

Järgnev joonis ei oma Üliõpilaskohtu põhikorra lõpliku kinnistamise pretensiooni. See peajooneline skits haarab ainult Üliõpilaskohtu *idee cum grano salis*, jättes reservatsiooni muutmisteks üksikasjade valdamisel. Nii ei ole mõningad mõõdamines joonistatud detailid olulised, vaid mainitud ainult üldpildi taibatavaks lõpuleviimiseks. Kõnestatud on esijoones põhiküsimus: **kuidas teostada üliõpilase enesemääramisõiguse kohaselt tema kontrolli ja piiramist Üliõpilaskonna kaudu.** Eelõeldu järgi peame pidama vajalikuks seda taatlevat võimu. Ainult teostamise ja rakendamise näitena tuleb võtta järgnevat arendust põhiveende esitamise kõrval. *Res* on siin ainukindel, kuna *suaviter in modo.*

* * *

Üliõpilaskohtu teostamisel tuleks teha põhiliselt vahet organiseerunud ja organiseerumatute üliõpilaste vahel. Mitte ses mõttes, et kujundada mingit privilegeeritud seisust organiseerunuist, vaid seks, et vältida kahekordset kohtumõistmist.

Üldisest Üliõpilaskohtust ei tohi saada asjatu organisatsioonide sise mistsesse asjadesse segaja või koguni omavahelise elu halvaja ning takistaja. Tema moodustaks ainult kõrgema erapooletu kontrollasutise, et see sisemine elu ei tekitaks väliseid ekstsesse. Ja säärane kontrollvõim peab olema üliõpilaskonnal, kui see peab garanteerima üliõpilaskonna au. Suveräniteedigi pärast siin ei to

hiks tekkida kartusi ajal, mil isegi riikide suveräniteedi mõistet piiranud Rahvasteliidu idee! — Nii siis, vajalik on kompromiss kahe nõude vahel: organisatsioonidele säilitada nende iseseisvus ja liikmete karistamisõigus, ja siiski reserveerida kontrollõigus. Kujutlen seda järgmiselt:

I **Organiseerumatu** karistab Üliõpilaskohus otseselt või rängematel juhtudel esinedes ettepanekuga Ülikoolikohtule süüdlast karistada. Üliõpilaskohtu enda karistused organiseerumatu üliõpilase suhtes võiksid olla järgmised: 1) vaiksed *laitused*, mille teat. kordumisel järgneb 2) *avalik nimetamine* „mistas nimekirjas“; 3) *keeld* kasutada üliõpilaskondlike ühisvarandusi (Üliõpilasmaja); 4) *boycott*, mille nii absoluutne läbi viimine, kui organisatsioonide ruki juures, muidugi võimatu, siiski isiku teeb avalikult võimatuks.

II Kui **organiseerunud** üliõpilase peale tõstetakse kaebust Üliõpilaskohtus, arutab kohus küsimust ja valandab ka lühida süüotsuse, jättes aga karistuse määramise organisatsiooni hooleks. Rasketel juhtudel võib organisatsioon ise esitada Üliõpilaskohtule üldüliõpilaskondliku *boycoteerimise* ettepaneku, või edasikaebamise ettepaneku Ülikoolikohtu. Kõik üldüliõpilaskondlikud *boycotid* teeb Üliõpilaskohus teatavaks ning karistab ka muidugi mittetäitmise eest. — Ülikoolikohtusse tohib üliõpilane kaevata ainult Üliõpilaskohtu loal. — Kui Üliõpilaskohus ei leia jätkuvat abinõudest, mis organisatsioon oma süüdlase liikme vastu tarvitusele võtnud, esitab ta organisatsioonile karistuse minimaal- (ja ev. ka maksimaal-) määra. Ei allu organisatsioon Üliõpilaskohtu eeskirjadele, karistatakse organisatsiooni, rasketel juhtudel esinedes Ülikoolikohtule ettepanekuga organisatsioon sulgeda.

III Üliõpilaskohtu lahendada jäävad kõik **tüliküsimused** mitme organisatsiooni liikmete vahel ja organiseerumatute ja organiseerunute vahel. Kuna aukohus säärastel puhkudel ainult otsustaks küsimust, kes süüdi ja kellel vabandada või mingil muul kombel

anda autasu, — jääb Üliõpilaskohtu ülesandeks konflikti vaadelda *korra* seisukohalt ning süüdlasele määrata karistus, resp. esitada organisatsioonile karistamiseks.

Eeltoodud juhtudest on kõige elulisema tähtsusega esimene ja viimane punkt.

Aga ka organisatsioonide liikmete avalikkusse tunginud süüasjade õiglasel ja erapooletul hindamisel on suur tähtsus, sest praegu võivad eriti väiksemates organisatsioonides mõjule jääda kõige vastutustundetumad elemendid ja kõige **halvemad mõjud.** Et see pole paljas teooria, tulevad meelde Kungla ja Slavia kurvad affäärid. Siin suurte ekstseside ärahoidmiseks peab juba varakult nõudma organisatsioonidelt oma liikmete kindlat vaos hoidmist. — Lisandub aga veel teinegi moment, nimelt Üliõpilaskohtu kaudu võimalus ilma mingi denuntsatsioonita **võtta vastutusele igat üliõpilast**, nii ka kaasvõitlejat teisest organisatsioonist, ilma et pruugiks asja jäita süüdistatu sõprade hooleks. See võimalus üksi peab mõ uma tervendavalt meie üliõpilasel, igatahes hävitades lõpeks need **kuulujutud** üksikute kaasvõitlejate, kui ka tervete organisatsioonide kohta, mida praegu on võimatu nii taatleda kui ka hävitada. Eriti tähtis on **naisüliõpilastele** iga kaasvõitleja peale kaebuse tõstmise võimalus. Sest tegelikkus on näidanud, et kõigest üloisest „üheõigusluse“ jutust hoolimata naist ikkagi *avasjades* ei võeta täieõiguslikuna partnerina. Naisüliõpilase väljakutset mehele ei ole tihti võetud tõsiselt, vaid leitud, et „gentleman üldse ei saa haavata naisterahvast“. Üliõpilaskohus viiks sääraseid konfliktid lahendamisele pinnale, haarates neid *korra* seisukohalt.

Organiseerumatute üliõpilaste kontrollvõimaluse loomise tähtsusest ei pruugi vist kõneledagi. See on igale selge. Küsimus ainult, kuivõrd Üliõpilaskohus suudab mõjuda organiseerumatutele. Asutise autoriteet ja rängad võimalused: *boycott*, edasikaebamine

Ülikoolikohtu, siiski peaksid endid maksma panema.

Mis puutub mitte-ühe organisatsiooni liikmete vaheliste tüli-küsimuste lahendamisse, siis see seni lahendamatu probleem on peamiselt süüdi paljude organisatsioonide halvas läbisaamises. Praegune kord (pigemini küll: korratud) on toonud kaasa, et kummagi organisatsiooni erakoosolek õieti ei usu „oma mehe“ süüdi, eriti kui selle vastane „vaenulisest“ leerist. Selle tagajärjel on kuulda, et õige suur osa organisatsioonide hiilivat karistamisest kuidagi mööda; see muidugi mõjub äärmiselt demoraliseerivalt ja aina kasvatab vastastikust usaldamatust. Erapooletu ja autoriteetne kohus seaks siin jalule usalduse ning õigluse. — Muide veel lühike märgete talitamisest **organisatsioonide liitudega**, kes omavaheliselt lahendavad kõik oma liikmete vahelised tüli-asiad. Nende omavahelisust poleks muidugi mõtet tangeerida, vaid tuleks jätta nende endi lahendada senisel kombel kõik liidus olevate organisatsioonide vahelised asiad. Miski võõra organisatsiooni liikme ja mis-kisse liitu kuuluva vaheliste tüli-asiade puhul aga muidugi ei pöö-

raks Üliõpilaskohus mitte selle liidu, vaid organisatsiooni poole.

Pärast säärast ekskursi Üliõpilaskohtu tegevusalla peatugem vähe tema enda konstrukt. juures.

Õiglaseks ning mitmekülgseks otsustamiseks peaks Üliõpilaskohus haarama nii üldiselt valitud **Üliõpilaskonna** esindajaid, kui ka otseselt puudutatud **üliõpilaste endi** ligemaid asemikke.

Seda võiks korraldada nii, et „ametkohtunikud“, s. o. juhatajad otsuse valandajad oleksid Edustuse valitud, või koguni Üliõpilaskonna Juhatus ise. Muidugi nõuab see Üliõpilaskonna Edustuse, aga eriti **esimehe** prestiiži ja autoriteedi tõstmisi. Loodan lähemal ajal avalikkusele esitada sellekohase ettepaneku; siinkohal olgu ainult märgitsetud, et Üliõpilaskonna Edustuse väarikuse ja edukuse seisukohalt oleks väga vajalik, et esimeheks ei saaks noor ja kogematu võhik, vaid üldisemalt tuntud iseseisev **isik**; kelle mitte juhuslik „parteide“ konstellatsioon ei aeta üliõpilaskonna etteotsa, vaid üliõpilaskonna üldisem usaldus isiku vastu. Seks tuleks esimees valida **otseselt** kaasvõitlejaskonna poolt ja anda võimaluse teda valida ka **vilistlaste** seast.

Süü ja süütuse üle otsustajad n. ö. „vannutatud mehed“ oleksid aga organisatsioonide esindajad, kuna organiseerumatu edustuksid oma büroo kaudu (muide säärasel juhul, kus üliõpilase kusagil edustatus omab suurema tähtsuse, ühelt poolt on oodata intensiivsemat organiseerumist, teiselt poolt igatahes „organiseerumatute büroode“ arvu kasvamist; sest need, kellele miski pärast on sobimatu kuulda intiiorganisatsiooni, siiski tahaksid ligemalt seotud eestkostjaid Üliõpilaskohtus. See minu arvates on üks soovitus enam Üliõpilaskohtule, sest täielik organiseerumatus pole igatahes hüve). „Otsustava kogu“ liikmete arv ei tohiks olla liiga suur, tegevuse edukuse mõttes. Tema koostamisel vahest aitaks korra, et organisatsioonidel enam kui 50 liikmega on õigus määrata alalised esindajad, kuna teised ühiselt kokku tulles valivad teatava arvu esindajaid.¹⁾

1) Kõigis säärares üksikasjades, nagu ka täielikul Üliõpilaskohtu ja organisatsioonide vahekorra valandamisel on siin esitatud kava — olgu korratud! — täitsa esialgne. Esialgu aga ongi ainult probleem tähtis.

Märkmeid ja mõtisklusi.

Kui AKS (Akadeemiline Karjala Selts) avaldas mõõdnud aastal deklaratsiooni (vt. Üliõpilasleht nr. 4 1930, lk. 66), milles mõisteti hukka Soome välispoliitiline tendents, mis suunduvat läände ja sealt edasi ega osutavat küllaldast, väärilist ja õigustatud tähelepanu Eestile, siis tõstis see tormi soome ajakirjanduses. Ning just hukkamõistvat. Püüti teha selgeks, et tudengite jaoks on ülikooli töö, ja mitte segamine politikasse, veel vähem selle arvustamine.

Sootu aktiivseks poliitikas muutus aga soome üliõpilaspere ühenduses kommunistide vastase võitleusega Soomes. Lapua liikumist ei toetanud mitte ükski AKS (see oli tegelikult selleks õhutaja üliõpilaskonnas), vaid kogu üliõpilas-

kond. Ja ülikoolide rektorid toonitasid selle tähtsust ja tarvidust igal võimalikul juhul. Siinkohal oli see õigustatud ja etteheiteid ei teinud keegi. Kui aga hakati suhtuma kriitiliselt üksikuisse põhimõttesse Lapua liikumises, mis lubasid soomlaste kõrval samaväärsust rootslasile ühises võitluses, tekkis juba lahkkelisid. Lapua liikumise juhi väljendis: „Ei hooli maa sellest, kes teda harib . . .“ ei rahuldanud patriootilisi tudengeid ja AKS asus seisukohale, et võitleb ühiselt nendega ainult niikaua, kuni pole antud mingeid eesõigusi rootslasile.

Juba tõusebki jälle vastolusid. Üliõpilaste endigi hulgas „Ylioppilaslehtile“, mille toimetust teatavasti kuulub AKS-i kilda, tekib

vastukaaluks teine üliõpilaste ajakiri „Spes Patriae“, mis toetab täiel määral Lapua liikumise põhimõtteid ja kuulutab kadu „aitosuomalaiste“ idealismile (AKS-i kuuluvad teatavasti ainult pärissoomlased ehk „aitosuomalaiset“, kes on teravas vastolus rootsluse mõju funktsioneerimisega Soomes). Ja kui viimased marurahvuslikest tundeist ja nooruse idealismist kihutatuna julgevad minna kaugemale valitsevate traditsioonide piirest oma nõudeis ja teotsemisiski, siis tekib juba vastolusi jälle ajakirjanduseski. Attaake, mis sihitud Uusimaa kuberneriga vastu, keda süüdistatakse nõrgas patriotismis, nendib ajakirjandus ainult pilkavalt.

Nii sallitakse üliõpilaskonna suh-

Eesti stipendiaadid Helsingis läinud sügissemestril.

Ksv! Linda Kuusler.

Ksv! Georg Vahrberg.

Üliõpilaskohtu istungid peaksid muidugi olema kinnised.

* * *

Haarame Üliõpilaskohtu vaja likkus lõpeks lühidalt mõningasse lausesse.

On tarvilik, et üliõpilaseks olemine isegi garanteerib isiku korraliku ülalpeo laiemas ulatuses, kui seda nõuab kodanline kohus. Selle teostamiseks:

1. Tuleb taatleda organiseerumatu üliõpilasi.

tumist politikasse ainult niikaua, kui see ei satu vastollu maksvate tõekspidetega, ei püüa võtta erisuunda praegu käidavast teest ega üldse püüa tungida üle nende tardunud konventsionaalsuse piiride, mis seal valitsevad. Soome üliõpilaskondade püüded ja sihid oleuvad aga üldiselt AKS-i tõekspidamisest, mis on sellest, et peaaegu kõik üliõpilaskondade juhtivad jõud: üliõpilaskondade kuuraatorid ja muudki ametnikud, üliõpilaskondade esimehed ja juhatuse liikmed kuuluvad AKS-i ridadesse. Seltsi mõju aga kasvab alatasa liikmete arvu kasvamisega ja eesmärgiks on koondada organisatsiooni ümber tulevikus kõiki üliõpilasi.

Mida tahab siis õieti see organisatsioon? Vabastada Ida-Karjalat ja Ingerit Vene vägivalla alt, sest venelased terroriseerivad neid, Karjalat isegi vaatamata autonoo-

miale, mis antud viimasele Tartu rahulepingu põhjal. Ühenduse sellega seisab Suur-Soome loomise idee, mis peaks sisaldama endas Soome, Karjala, Ingeri ja Eesti ühise tervikuna. Ja lõpuks hõimuharrastus, mis on Soomes praegu peamiselt AKS-i ja ühtlasi Iseisvuse Liidu tegevusalaks. Suur-Soome mõtet tõlgitsetakse vahel Eesti vallutamisenä, kuid see on mõeldud ainult tihedaima võimaliku koostööna igal alal nende üksuste vahel, mis annaks neile ühiselt suuremat kaalu ja poliitilist lõõgijõudu, kui seda on praegu.

Kui aga ajakirjandus AKS-i deklaratsiooni puhul pahandas selle üle, siis osutas see kõigepealt tollele vastolule, mis valitsemas Seltsi põhimõtete ja avaliku arvamise vahel, järjekult ka eitavale seisukohale Eestisse suhtumises sel kujul nagu nõudis seda AKS. Kahtlemata ei tähista see asjaolu niivõrd põhi-

2. Tuleb taatleda organisatsiooni, ja selle kaudu nende liikmeid.

Seekaudu oleks loota nii üliõpilaskondliku vaimu tihenemist ja vastastikuse usalduse kasvamist (organisatsioonidevaheliste tülide kergem lahendamine, võimalus vastutusele võtta, seega kõikidelt üliõpilastelt nõuda teatavat kõlblat tasemit), kui ka seltskonna üldise usalduse ja lugupidamise kasvamist üliõpilaskonna vastu.

Üksi need positiivsedki väärtused on küllalt kaaluvad, kõnelemata otsekohesest otstarvest — negatiivsete nähtuste vältimisest, — et põhjustada Üliõpilaskonna Edustust probleemi peatselt ja tõsiselt võtta kaalumisele.

Nagu eelpool öeldud, meie Üliõpilaskond ei tohi jääda paljaks majanduslikuks bürooks, temast peab saama üliõpilaskondliku ühisvaimu looja ning juht! Siin on kõige esimesi ülesandeid: luua üliõpilaskõigus ja üliõpilasseadus.

Fiat jus estonicum bursicorum!

Tartus, 20. jaanuaril 1931.

Ilmar Tõnisson.

mõttelist vastolu, kui just nende abinõude ja selle tempo vastuvõtmatus üldsusele. Nende eitamine on ka õigustatud teatud määral, ja nimelt selles osas, mis puutub liigsesse ruttamisse ehk, nii öelda, mõõda tõttamisse ajast ja elu arengust, mis omakorda toob endaga kaasa paratamatult reaktsiooni ja tühistab enamasti kõik saavutised. Kuid avalik ükskõiksus ja vahest isegi vastolu AKS-ile, see tundub siiski võõrastavana, seda enam, et Selts on rakendunud nii suurte ideede teenistusse. Ja ainult seepärast, et töötatakse rootsluse ebanormaalse mõjuvõimu vastu, mis annab vahel Soomele (Helsingis, näiteks) rootsi provintsi iseloomu ning juhib välispoliitilist orientatsiooni ebaõiges suunas üldpoliitiliseit ka sel juhul, kui arvata maha hõimusuguluslõunapoolse naabriga.

* * *

Mõni aeg tagasi (kurikuulsate kartulitollide puhul), kui osa meie ajakirjandusest naiseliselt hüsteerisasse langes ja abitult käsi ringutades liialdades nentis Soome kaugenemise tendentsi Eestist, selgus asjaolu, kui võrd halvasti mõjub reaktsioon peale liialduste ja ruttamiste. Et liialdatud oli just meie poolt, et oli mindud liiga kaugele „pidulikust hõimutsemisest“, liiga kaugele tegelikult — ette naabrist. Käesoleval juhul oli muidugi peamiseks põhjuseks see, et „armastus käib kõhu kaudu“ (proosaalne tõde küll, kuid õieti sobiv siinkohal), nii siis ka hõimuarmastus. Seda oldi unustatud hoopis. Ning lõpuks liigselt üldistatud käsitlus meie poolt ja halisemine, millesse uppus vahel kahjuks meie enesetunne ja rahvuslik iseteadvus, pidi viimati ometi leidma trööstivat suhtumist soomegi ajakirjanduses. Kas polnud sealne välispoliitika juhi küllakutse meie kolleegile samuti vaigistamisabinõu, et jälle kord „pidulikult“ toonitada head läbisaamist ning jalule seada endist vahekorda! Ning vastoluline käsitlus soome ajakirjanduse poolt — kas polnud see lihtsalt „kasvatamatus“ nende poolt, teadmatus, et külaliste vastu tuleb olla siiski viisakas!

Kas pole ehk hõimutsemine meie üliõpilaskonnaski „mööda“ läinud soome kaasvõitlejate omast? Kas ehk siingi ei tule taluda tulevikus reaktsiooni kurbi elamusi?

Seni vahest ehk mitte. Kui arvestada eelmainitud, et soome üliõpilaste püüdeid juhib peamiselt AKS, kelle poolehoidus meie suhtes ei pruugiks kahelda. Majanduslikult soodsama olukorra tõttu suudavad soomlased tegelikult rohkemgi sel alal kui meie. Stipendiumid, mida jagab Helsingi üliõpilaskond meie üliõpilasile, on ainult väikeseks täpikeseks nende

3,3 miljoni Smk. suuruse eelarve juures. Siinkohal ei suuda meie sammu pidada paremgi tahtmise juures, kui meie ei võta seda (ehk kui see pole mõeldud) minsuure žestina nende poolt. (Vist mitte, sest seal pool kahetsetakse isegi, et praegune kodune poliitiline olukord rõõvivat palju aega ega jäävat mahti osutada küllaldest tähelepanu hõimutööle).

Reaktsioon siinkohal poleks ka vahest nii traagiline, sest üldiselt ei jõua meie üliõpilaskondade vahelises koostöös palju kaugemale pidulikust hõimutsemisest ja parimadki saavutised omavad poliitiliselt võrdlemisi vähe kaalu; see kõik jääb siiski ainult ettevalmistuseks sellele tõsisele ja suurele tööle, mis seisab alles ees, ja algab alles siis, kui avaneb võimalus juhtida isiklikult naabermaade samme neil, kes praegu alles sellest unistavad.

Meie lootused selleks tööks tulevikus jäävad lasuma praeguse konjunktuuri kohaselt AKS-i peale. Kui võrd suurt rõhku ja lootusi asetavad nad ise sellele ettevalmistustööle, näitab selgesti ühe aktiivsema liikme mõtteavaldis: „Kujutella, kui kõik praegused noored hõimusõbrad siirduvad ellu ja aja jooksul neil avaneb võimalus juhtida Soome elu — milliseks kujuneb siis Eesti ja Soome vahekord!“

Tahaks uskuda, et see nii kujuneb. Kui ainult eeltööd pole rajatud küllaldaselt kindlale alusele, et nad ei variseks kokku vastolude all, mis kahtlemata esinevad. AKS on intiiimorganisatsioon põhimõtteil, kuigi tegelikult mitte see, mida meie mõistame intiiimorganisatsioonil all. Kahetuhanda-liikmelise pere juures ei saa enam olla juttugi intiiimsusest meie mõiste järgi. Ja see on ainult raskuseks eesmärgi saavutamisel. Kui meie intiiim-üliõpilas-

organisatsioon kasvatab üksiku nõu võrd tugevaks isiksuseks, et see ka üksi jäädes suudab osaliseltki maksma panna oma tõekspidamisi, siis suures organisatsioonis muutub see võimatuks. See jääb ikka ainult massiks, kelle teotsemise määrab juhtiv isik või ka personaal, kuid kes üksi jäädes oma aktiivsuse kaotab. Kuigi AKS-i liikmeid ühendab vanne, siiski on liiga vähe ainult sellest, et aktiivselt võidelda oma tõekspidete eest. Vastolud sunniksid neid lihtsalt — vaikima.

Need vastolud tegelikus elus on olemas ja need eksisteerivad ka tulevikus kahtlemata. Kui arvata maha praegune kõhkleminegi Soomes, jäävad tulevikus ometi raskused majanduslikul alal mõlemil poolele, mis asendavad iga riigi erilise ja tihti ainulaadsesse olukorda ja tingivad sammud eeskätt ise oma huvide kohaselt. See on paratamata. Võib arvestada ainult seda, et need vastolud pehmenevad, kaugemale minnes on pettumus vältimatu. Ja nende vastolude pehendamises seisab tulevikus meie töö, mis on kahtlemata raskem sealpool lahte.

Vinged tuuled, mis puhusid hiljuti hõimuaate ümber, ei pruugi sugugi segada üliõpilaskondade senist aktiivsust hõimutöös. Selles peitus oma tulu, kuna see maitstes kumbagi poolt liiga kaugele minemast — eluvõõras hõimutöö mõiste käsitamises. Peame ainult pidama sammu esiteks — ajaga ja teiseks — vastastikku, sest mõlemad pooled on kahtlemata üheväärsed. Kui armastatakse kohelda meid vähemana vennana, mille all mõeldakse eeskätt meie vähemat arvu ning majanduslikku olukorda, siis seame vastukaaluks sellele teadmisele, et kuulume — L ä ä n e - Euroopasse.

G. Vahrberg.

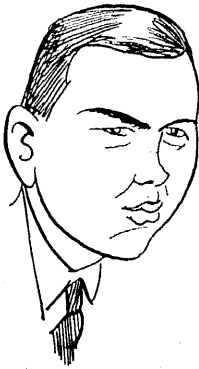
„ÜLIÕPILASLEHE“ tellimisi Tartus võtavad vastu

1) „Üliõpilaslehe“ talitus (töötundidel), 2) Akadeemiline Kooperratiiv — Jaani 7, 3) Üldine Ajakirjanduse Kontor — Rütli 11.

Poola üliõpilaskonna juhtivaid tegelasi.

Perzynski.

Wroczinski.

Judizki.

Grohman.

Wasjufinski.

Üliõpilaskonna esindajate külaskäik Poola ja Läti üliõpilaskonnale.

(12. XII — 21. XII 30).

Läinud suve lõpupoolel saabus üliõpilaskonnale kutse külastada Poolat Poola presidendi Eesti külastamise puhul. Ühes kutsega anti üle 500 zl toetussumma külaskäigu teostamiseks, millise summa oli määratud mingi Poola üliõpilaskonna heategev organisatsioon, kes pidi korraldama ka meie vastuvõtu Poolas. Kutse Poola külastamiseks võeti vastu, kuna aga külaskäigu teostamine osutus mitmeil põhjusil võimalikuks alles sügissemestri lõpul.

Külaskäigu teostamiseks valiti Üliõpilaskonna Edustuse poolt 6-liikmeline saatkond, kuhu kuulusid: üliõpilaskonna esimees ksv! H. Paalman (korp! Vironia), abiesimees ksv! E. Sitska (E.Ü.S.), välisloimkonna juhataja ksv! A. Peri (korp! Filiae Patriae), välist. liige ksv! E. Tikenberg (korp! Sakala), majandustoimkonna juhataja ksv! A. Marmor (E.Ü. Veljesto) ja Üliõpilaslehte toimetuse liige ksv. J. Ots (E.Ü.S. Põhjala). Meie külaskäigust informeeriti aegsasti Poola ja Läti üliõpilaskonda; kavas oli nimelt ka ühe-päevaline Läti üliõpilaskonna külastamine.

Alustasime reisu 12. det. õhtul. Saatma oli kogunud hulk üliõpilaskonna tegelasi mitmeist organisatsioonest. Sooviti head reisu ning jagati tarvilikke näpunäiteid suurlinna liiklemishädaohtudest hoidmiseks ja üldse muidki, ka kombelisi juhatusi jne. Mõned esindajad ütlesid omavat juba suure reisu-praktika, olles juba mitmel korral käinud isegi Läti Valgas jne. Hoiatati siiski teretamast poola konduktorit

kättpidi, samuti parketil libisemist ja suurlinnas, eriti Varssavis, (seal on ligi 1½ milj. elan.) teerulli alla jäämist jne. jne. Saanud need isalikud õpetused, alustasime reisu tudengeile omases lõbusas tujus, õnneks oli saatkonna koosseisus eht tudenglike naljahambaid, nii et saatkond oli väga mitmekesine, huvitavat ja kosutavat reisu eeldav. See oli väga õige oletus, sest nagu hiljem selgus, oli see õnneks tõesti nii. Tartu ja Riia vahemaa kulus küll peamiselt esmajoones mitmesuguste ametliikude asjade õiendamiseks, siiski katsuti isegi puhata, et jõuda värskena Riiga. Järgneva päeva hommikul olimegi juba Riias. Vastu oli tulnud kümnekond üliõpilaskonna tegelast. Meid paigutati hotelli. Päeva jooksul tutvusime pealiskaudselt linnaga. Näidati ülikooli ja üliõpilaskonna asutisi jne. Suur osa päevast raisati ära šokoladivabrikus, tervelt 3—4 tundi! Siin hakkasid juba selguma meie üksikute saadikute erihuvivid. Nii osutas ksv! A. Peri harukordselt suurt huvi vabriku mehaanilise sisseseade peensustesse, selle tõttu oli ka põhjalik vaatlemine kõikide vändade, hammasrataste, määrdemehhanismide ja väga paljude selliste „huvitava“ esemete juures. Suur osa saatkonnast huvitus vaid šokoladist enesest.

Üliõpilaskond näib mitmeti erinevat meie omast. Üliõpilaskonna esinduses istuvad nähtavasti parteipoliitilised saadikud, olevat isegi kommuniste. Üliõpilaskonna elu nähtavasti poliitiliste ja muudegi kontrastide tõttu killustunud,

millega muuga seletuvad tervelt kolm üliõpilaslehte väikse üliõpilaskonnas, kõik poliitilise erivärvinguga.

Õhtul külastati üliõpilasorganisatsioon. Korporatsioonest pärit saadikud käisid korporatsioon, kuna seltsidesse kuuluvad saadikud käisid seltsis. Allakirjutanu viibis ühes Läti „lapua“ vaimuga seltsis, kus korraldati jõulupuu. Laulsime läti keelseid jõululaule kätteantud teksti järele. Üldse oli koosviibimine väga elav ja huvitav ning suuresti eestisõbraline. Vaevalt tunniajalise sealviibimise jooksul peeti meile tervelt kolm tervituskõnet organisatsiooni esimehelt. Rõhutati heade suhete tarvet ja eeldusi Eesti ja Läti vahel, avaldati lootust veelgi suuremaks liginemiseks tulevikus jne., üsna tavalised kõned Eesti-Läti tolliuniooni avaistungelt! Üldse organisatsioonide elu näib olevat samuti terve ja jõurikas kui meilgi.

Vastuvõtt Lätis oli sõbralik ning kõigiti rahuldav. Mõnesuguseid asjaolusid tuleb seletada lätlaste puht rahvuslikkude omaduste ja puudustega.

Seega olid läbi Läti külastuse tsereemoniid, kuid ees seisis veel Poola, meie reisu eesmärk ja lõppsiht. Sellel reisu tuli välja panna kõik, seepärast kasutasime Riias võimalust varustuda veel puuduvate ja tarvilikkude esemetega. Kuid õnnetuseks tuli pettuda mitmeti sellest võimalusest, sest suur osa Riia moe- ja pesukauplusi osutusid pigemini mingeiks mustapesu ladudeks. Tuli loobuda, pannes lootusi Varssavi poole.

Tudeng väljaspool ülikooli ehk õpiala

Agronoom: „Stop, pidage, ma vaatan kohe järgi — teie käesend külvamise juures oli vist vale.“

Arstiteadlane: „Mis, võla järgi tulite, proua. Jätke jumala pärast see, igasugune äritumine ja vihastumine võib tervele ainult halvasti mõjuda.“

Lahkusime Riiast 13. dets. õhtul, des Poola piirile järgneva päeva varahommikuks. Reisul vesteldi Läti muljeist, igaiüks avas oma rikkalikke ja huvitavaid tähelepanekuid, nii mõõdukus aeg kiiresti. Astume Turmündis juba Poola rongi. Tundub nagu oleksid siiski meie vagunid ikkagi muga-vamad ja puhtamad. Ka reisijate üldilme on erisugune, rõivastatud natuke kehvemini kui meil tavaliselt. Inimesed on näha sõbralikud ja heastüdamlikud. Tuttavaid rongile saates jagatakse saadetavale, nii naiste kui meeste poolt suudlusi. Meeste juures on vurrud väga suures lugupidamises. Kõigil konduktoreil on haruldased toredad vurrud: Alalise nägemise tõttu hakkasid meie kaaslastele isegi meeldima, nii räägiti meie naiskaaslase nõrkusest selliste vurrude suhtes.

Ja reis ise osutus sellel pikal teekonnal väga kosutavaks lõbustuseks ja ajaviiteks, kogu aeg kasvas saatkonna tuju, — lauldi, jutustati teravmeelseid nalju, osutati suurt leidlikkust vagunite puuduste kõrvaldamiseks puuduva omapärase paberikorvi valmistamise teel (ksv! Marmoril leuitis). Kuna oli jõulupuu hooaeg, siis tekkis ka meil kavatsus selle korraldamiseks. Suurte pingutuste, leidlikkuse ja osavusega muretseti jõulukuusk, küünlad saime konduktorilt, isegi kaunistused ja jõuluvana kinkidega ei puudunud.

Vahetevahel ennustati suurepäraselt vastuvõttu Varssavis, kuulati ksv! Paalmani rikkalikust reisukogemusest huvitavaid üksikasju varemast Poola reiest, samuti täitsid oma koha ksv! Sitska väga prisked ja hästi lähimõeldud naljad.

Jõudsimme Varssavisse. Vastuvõttul palju üliõpilasi, — tutvustused jne. Veel samal õhtul käisime operis. Meid paigutati perekondadesse. Järgneval päeval algasime ühe ajalehe toimetuse külastusega, kus meid pildistati. Pilt ilmus järgneva päeva numbris, kus meid kõiki oli mainitud õigusteaduskonna üliõpilasiks. Meid oli tegelikult 3 juristi ja 3 filoloogit. Meie filoloogid avaldasime säärase juristide reklaami üle täiesti põhjendatud pahameelt. Siirdusime vana-linna ossa, kus asub kuninglik loss. Tõesti väga huvitav vaadata, suured saalid haruldaste esemetega. Erilist tähelepanu väärivad haruldased ning omapärased kellad, mida varem olnud tervelt nelisada erisorti. Näidatakse ruume, kus võeti vastu meie riigivanemat jne. Lossi tutvustati väga huvitavalt ja suurepäraselt, tundes üksikute esemete seletuste puhul isegi omaaegsete valitsejate intiimellu. Raske on kirjeldada kõike, mida Varssavis näha ja vaadata. Vaatasime kõike, — teaduse- ja õppeasutisi, raamatukogusid ja kirikuid ning lõpetades kuni mitmesaja-aastaste veinide vaatamisega

(tõesti ainult vaatamisega, kuna prooviti vaid värskemaid, mis kättesaadavad tudengile), mis seisavad keldris tolmukorra all ägades.

Sama päeva õhtul oli korraldatud meie auks bankett korp! Velecias, üliõpilaskonna ja suuremate orgide esindajate osavõtul. Juba paaritunnilise lõbusa koosviibimise järele tekkisid hulgalised sinasõprused meie ja poola esindajate vahel, mis kinnitati õllekannu ja suudlustega. Lauldi poola ja eesti üliõpilaslaule, peeti vaimustavaid tervituskõnesid jne. ning lahkuti alles hommikul ülevas meeleolus ja sõbrusevaimustuses. Banketil tõusis tihti vaimustus kõrge intensiivsuse kraadini, nii et mõnede kaaslaste arvates ei oleks palju sellist vaimustust tegudes väljendades: valada terve kannutäis sousti oma smokingule või frakile! Niisuguse vaimustuseni meie põhjamaaine iseloom siiski ei kütündinud, kuid poolakate vaimustus otsis siiski ka füüsilisi väljendusi mõneski samalaadses tegevuses.

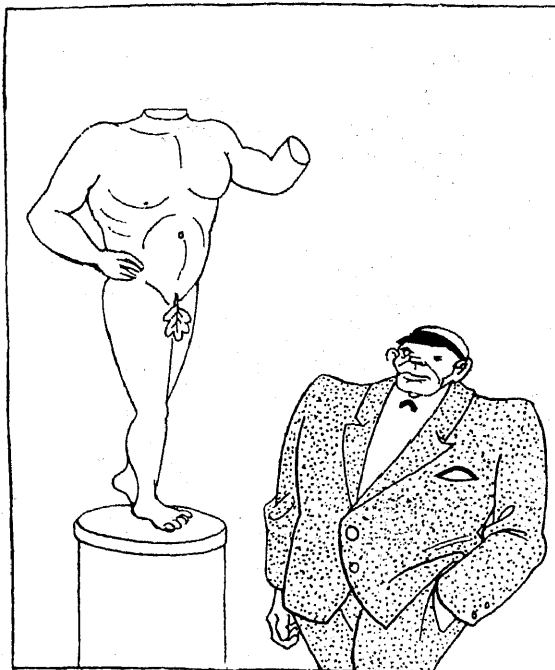
Varssavis kohtasime ka meie sealset stipendiaati hra Villem Ernits'at, kelle kaasabil võimalus selgitada mõndagi Poola elust.

Umbes kahepäevase Varssavis viibimise järel jätsime selle ja algasime 16. dets. õhtul sõitu Kraakovi poole. Kraakovis peatusime arstiteaduse üliõpilaste majas. Vaatasime jälle ku-

t o o b k a a s a ü h e k ü l g s e i l m a s u h t u m i s e .

Ajaloolane: „Hm, selle tütarlapse mineviku kohta tahaksin ma ühe põhjaliku uurimuse teha“

Kehakasvataja: „Vot, kus on alles keha . . . ja pead ei olegi otsas — täiesti meie ideaal.“
(Järgneb).

ninglikku lossi, õppeasutisi, toomkirikut jne. Ülikooli raamatukogus on suure ajaloolise väärtusega esemeid ja raamatuid käsikirjas ja trükitud. Seal näikse leiduvat mõndagi Baltimaadegi kohta. Kas ei tuleks isegi Poola sellistest raamatukogudest otsida midagi huvitavat meie ajaloo ja keele alalt. Igatahes selliseid eeldusi näib seal olevat. Selles raamatukogus on säilitatud ka esimene Kopernikuse konstrueeritud päikesesüsteemi mudel ja muid.

Peale Kraakovi käisime ka seal ligidalt asuvat Velicka soolakaevandust vaatama. Seal leidub hulk maaaluseid soolasaale, isegi kirikud ja neis leiduvad altarid ja seinakujud on soolast.

Meie reisuks kavasse oli võetud ka Zakopane, Poola talvekuurort, kliimaatiliste sanatooriumidega jne. See väike linn asub Tatramägistikus 850 m. üle merepinna. Seal kohtasime ksv! Kurvits'at, kes sealse sanatooriumis ravimisel. Tatramägestiku kaunimaks paigaks peetakse Morskje Oko järve oma ümbrusega, mis asub 1305 meetri kõrgusel merepinnast. Jõudsime sinna autobusel toredat mägestiku teed mööda. Peatusime paar minutit, pildistusime, ning algasime jälle tagasisõitu, sest oli külm ja aega vähe.

Sõitsime tagasi Kraakovisse ja sealt Katovici, — Poola tööstuse-kaevanduse raiooni. Katowic on ilmselt uus linn, kuid majad kõik tahmunud lugematult

paljustest korstnatest vahetumalt väljuvast suitsust.

Veel samal päeval sõitsime tagasi Varssavisse. Peatusime seal veel ühe päeva vaadates veel, mida ei oldud nähtud ja mis kedagi eriliselt huvitas. Ksv! Peri huvid erinesid jällegi suuresti teiste omist. Nii oli ta juba vara hommikul läinud muuseumi, kus ta leidis omale kogu päevaks huvitavat.

Meie saatkonnas oli saadiku hr. Toffer'i korraldusel vastuvõtt Poola üliõpilaskonnale ja nende esindajale, mida võis lugeda kõigiti kordaläinuks. Selle vastuvõtu järgnes veel mitmete orgide poolt lõunasööke, viimane neist oli vist õhtu kell 7, kuid seletati et Poolas võib lõunatada igal ajal, isegi õhtul. Nähtavasti taheti melle siin „liiga teha“, mis aga osutus asjatuks katseks, sest juba tudengliku seisuse kohustuse tõttu ei võinud ega tahtnud teha häbi oma esivanematele ja rahvale söömise jõuetuses. Nii siis täitsime ohvrimeelselt oma kohustusi täiesti edukalt.

Õhtul korraldas üliõpilaskond lahkumise pidusöögi. See toimus üsna tavalistele, juba Veletias tuttavaks saanud poola kommete järele. Sõlmiti jällegi uusi sõprusi. Paljudel tekkis huvi sõlmida poola kommete kohaselt sõprust ka meie naiselindajaga, mis aga osutusid asjatuks katseks.

Üliõpilaskonna esimehe poolt anti meie üliõpilaskonna esimehele pidulikult üle Varssavi ülikooli üldmüts ja koguteos „Poola tänapäev“. Meie esindajate lahkumise moment kujunes väga liigutavaks, vaimustus, mis tekkis vastastikest kõnedest ja tervitustest, ei tahtnud kuidagi raugeda, nii et oli tõesti raske lahkuda, veel kostsid tagant järele elaguhüüded Eestile. Lahkusime Varssavist paljude uute sõprade saatel.

Tagasisitulekul peatusime veel Vilnos. See on tõesti linn, mille üle maksab Leedul tunda kahju. Vilno suhtes ei olnud meie saatkonnal nii tavalist ühtmeelt, sest Leedu „suursaadik“ ksv! Sitska esindas arusaadavalt Leedu orientatsiooni.

Enne ärasõitu külastasime ka Poola vanimat korporatsiooni Poloniati, mis asutatud Tartus. Seal on säilinud huvitavaid pilte nende omaaegsest Tartu eluolust. Üldiselt jäi rahuldav mulje praegusest organisatsioonist ja meie viimasest vastuvõtust Poolas.

Mis puutub Poola üliõpilaselusse üldse, siis mainitagu, et ligi 40-ne tuhandelne üliõpilaskond on jagunenud nähtavasti väga paljudeesse eri rühmitistesse, peamiselt poliitilistesse. Neil on tervelt 24 Üliõpilaslehte, mis olevat kõik poliitilise erivärvinguga.

Üliõpilas-orgide tüübist tuntakse peamiselt korpe, mis on säilinud peaaegu oma algelisel kujul, kuna ei ole sellist võistlust seltsidega, nagu meil. Naisorganisatsioon ei peeta üldse tarvilikuks ega otstarbelisiks, nii et neid peaaegu ei olegi. Üldse ei võta nähtavasti naiskaasvõitlejad üliõpilaskonna elust osa, sest neid peaaegu ei näidatudki.

Üldine mulje kogu reisust ja vastuvõtust on täiesti rahuldav. Olgugi et oleme mõnes suhtes harjunud nägema meil ja eriti Soomes paremat korraldust ja peenemat viimistlust. Üldse oli reis mitmeti õpetlik, nii paistab olevat täiesti liialdatud suur enesekriitika ja alahindamine, nagu oleks meis eestlasi seda „matslikkust“ ja korralduse võimetust nii parandamatult palju. Sellest arvamusest ja kriitikast on tarvis lahti saada!

Mis puutub selle reisi tagajärgedesse, siis peab kahtlemata arvama, et sellega on mitmeti kaasa aidatud Poola-Eesti sõpruse kestmiseks ja süvenemiseks. Eriti veel kui arvestada kõiki neid lugematult paljusid uusi Eesti isiklikke sõpru Poola üliõpilaskonna ja seltskonna juhtivais ringkonnas.

J. Ots.

Eesti üliõpilaskonna esindajad teel Varssavi.

Üliõpilasomaabi korraldusi Poolas.

Hiljuti Poola Üliõpilaskonna kutsel Poolas õppereisil viibinud Tartu Üliõpilaskonna Edustuse esindajail oli võimalus kõige muu kõrval lähemalt tutvuneda ka Poola Üliõpilaskonna laialdase ning eeskujulikul korraldatud üliõpilasomaabi organisatsiooniga ja nende ettevõttega.

Poola suurepärase üliõpilasomaabi liikumise on esile kutsunud ning põhjustanud eeskätt poola üliõpilaste äärmiselt raske majanduslik olukord ja ka asjaolu, et poola üliõpilased enamikus on pärit mittejõukaist rahvaklassist. Kujuka näite poola üliõpilaste majanduslikust seisukorrast annavad järgmised arvud:

1928. a. kogutud andmeil, said kõigist Poola kõrgemates õppeasutistes (16) õppivaist üliõpilasist (umbes 34.000) kodunt, s. o. vanematelt toetust: kuni 60 zł. 1) kuus — 12%, 60 zł. — 100 zł. — 3%, 100 zł. — 200 zł. — 8% ja üle 200 zł. kuus ainult 5% üliõpilasist. Ülejäänud 72% ei saanud kodunt mingit ehk kuigi nime-tamiväärt toetust, vaid neil on tulnud ülespidamist ja õppevõimalusi leida palgalise teenistusega. Nõnda on kujunenud palgalises teenistuses olivate üliõpilaste sissetulek teenistustasust 60% üliõpilaste üldarvust 80—150 zł. kuus, 7% kuni 250 zł. ja

ainult 5% üle 250 zł. Ka osal kodunt toetust saajail üliõpilasil on tulnud hankida lississetulekuid palgalise teenistuse abil, kuna kodunt saadav toetus ei kata kaugeltki kõiki stuudiumi minimaalseidki kulusid, mis Poola kõrgemates õppeasutistes õppijail kuus järgmised:

korter üliõpilasühiselam.	30—50 zł.
söömine üliõpilassöögis.	100—120 „
õppeabinõud (raamat. jne)	25 „
riided ja jalanõud . . .	40—50 „
muud väljaminekud . . .	15—20 „
kokku kuus minim.	210—265 zł.

Kõige selle tagajärjel on kuni 80% üliõpilaste üldarvust palgalises teenistuses ning sunnitud hankima omaabi näol soodsamaid stuudiumi- ja elamistingimusi.

Omaabi organisatsioon.

Peale ilma- ja iseseisvussõda on tekkinud kõigi Poola kõrgemate õppeasutiste juurde üliõpilasomaabi „Bratnia Pomoc“ („Venna Abi“) organisatsioonid, millede eesmärgiks laenufondide, stipendiumite, ühiselamute ehitamise, söögisaalide, haigekassade, sanatooriumide, puhkekodude raamatukogude, lugemislaudade, kooperatiivide, magasinide, töökodade jne. asutamise teel, üliõpilaste omavaheline vastastikune aitamine ja teenistuse leidmise võimaldamine, kusjuures igasugune hoolekanne ja filantroopia oleks hüljatud. „Bratnia

Pomoc“i organisatsioonide liikmeteks kuuluvad, kohati obligatoorselt, osalt vabatahtlikult, kõik poola rahvusest üliõpilased. „Bratnia Pomoc“i organisatsioonide liikmete arv tõuseb käesoleval ajal 26000 üksikliikmeni. Kuna kõigist Poola kõrgemates õppeasutistes õppivaist üliõpilasist õige suure protsendi (kohati kuni 30%) moodustavad juudisoost üliõpilased (kel oma üliõpilas- ja üliõpilasomaabi organisatsioonid ning Poola üliõpilaskonda ei kuulu), siis võib konstateerida, et peaaegu kõik poola rahvusest üliõpilased on „Bratnia Pomoc“i liikmeteks, sellele liikmemaksu tasuvad ning selle poolt organiseeritud omaabi ettevõtteid kasutavad.

Ühes linnas asuvate õppeasutiste „Bratnia Pomoc“i organisatsioonid on koondunud ringkonna omaabi organisatsioonide tsentraali (Centrale Akademickich Bratnich Pomocy) ja 1921- a alates ka üleriikliku omaabi organisatsioonide liitu (Ogólnopolski Związek Bratnich Pomocy), mille kaks esindajat kuuluvad täieõiguslikkude liikmetena Poola üliõpilaskondade liidu (Związek Narodowy Polskiej Młodzieży Akademickiej) juhatusse.

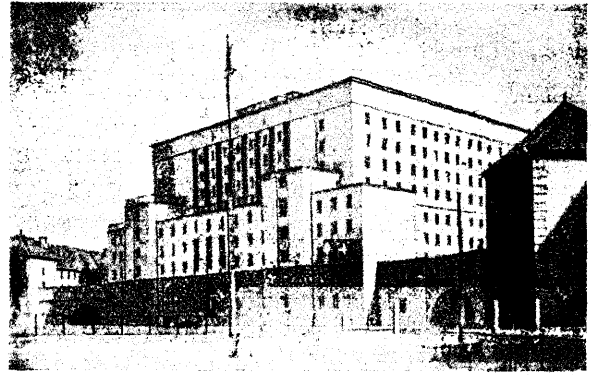
Üliõpilas-ühiselamud.

Grandioossemaks Poola üliõpilasomaabi organisatsioonide ettevõtteks

1) 1 zł. = 43 E. snt.

Ehitusel olev tuberkuloosi haigete üliõpilaste sanatoorium Zakopanes (Karpaatides).

Maailma suurim üliõpilaste ühiselumaja Varssavis (Akadeemilises Koloonias).

on kujunenud üliõpilastühiselumate ehitamine, mille ülesandeks ning sihiks muretseda üliõpilastühiselumate üliõpilastühiselumutes odavaid, tervislikke ja mugavaid kortereid. Praegu on selliseid maju kõigis Poola ülikoolilinnades (Varssav, Krakov, Poznan, Lvov, Vilno ja Lublin) kogusummas 18 (milledest 13 on ehitatud viimasel ajal). Need majad annavad eluruume 5200 üliõpilasele, koondades sinna ühte-aegu kogu üliõpilaselu võimalate, ujumisbasseinide, koosolekute-, teatri- ja ballisaalidega, lugemislauade, raamatukogude ja klubiruumidega ning üliõpilastühiselumate büroodega. Eristatult tähelepanu väärib möödunud aastal lõpetatud 8-kordne (keldriruumes asub suurepärase ujumisbassein ühes vanniga) duširuumidega ning majakatusel leidub laialdane terrass — „tuleviku lennuplats“) ehitus, mis moodustab Varssavi üliõpilaskoloonia tähtsama keskuse. See on suurim üliõpilasmaja kogu ilmas. Majas leiavad aset kõik tähtsamad Poola üliõpilastühiselumate keskasutused, suur hulk üliõpilastühiselumate organisatsiooni ja ta pakub eluruume 1500 üliõpilasele.

Kõik uued üliõpilastühiselumad on ehitatud modern („uus asjalikkus“) stiilis ning vastavalt sellele ka sisustatud (rauast voodid, toolid, lihtsate joontega puust laud, kapid jne.). Meesüliõpilaste elamutes jätab kõik see kuidagi külmaks, kuid naisüliõpilased oskavad oma eluruumes luua ka siin õige koduse ja kooskõlalise ilme (eriti võis seda tähele panna uues Varssavi naisüliõpilaste tühiselumus).

13 uue üliõpilastühiselumaja ehitus on Poola üliõpilastühiselumate organisatsioonidele maksma läinud üle 20 miljoni zloty (umbes 860 miljoni Eesti senti!), millest poole on katnud seni üliõpilastühiselumate ülejäänud osa jaoks on tehtud odava protsendiline hüpoteekalaen, mis tuleb tasuda 30 a. jooksul üliõpilastühiselumate erimaksu

(umbes 50 zl. ümber üliõpilastühiselumate aastas) kaudu.

Vanemad üliõpilastühiselumad asuvad endistes võõrastemajades ja eramajades, mis vastavalt nõuetele ümber ehitatud. Ka paljud heategevad organisatsioonid peavad ülal oma kulul üliõpilaskodusid. Eri organisatsioonidesse koondunud üliõpilased on kohati asutanud oma ühise majapidamise, selleks türides eramajadest ruume.

Meil levinud n. n. „organisatsioonide maju“ leidub Poolas ainult kahel Varssavis asuval korporatsioonil.

Haigekassad.

Üliõpilaste haigekassasid leidub pea kõigi Poola kõrgemate õppeasutuste juures.

Organisatsiooniliselt ei ole üliõpilaste arstiabi korraldus Poolas läbi viidud ühtlaselt, vaid see on kujunenud vastavalt kohalikkudele oludele. Varssavis on näit igal kõrgemal õppeasutusel (ülikoolil, politehniumil, kaubandusülikoolil j. t.) oma autonoomne haigekassa, kuna Lvovis on üliõpilastühiselumate ühine kõigile selle linna kõrgemais õppeasutis (ülikool, politehnium, veterinaar-akadeemia, kaubandusülikool) õppivale akadeemilisele noorsoole. Vilnos ja Poznanis tegutsevad haigekassad üliõpilastühiselumate ettevõtteina, mõnel pool (Varssavi ülikoolis) on haigekassad asutatud otsekohe ülikoolide valitsuste poolt, ilma et selle juhtimise üliõpilased ise tegevalt saaksid osa võtta. Lvovi üldine üliõpilastühiselumate haigekassa kujutab aga enesest tüüpi, mille juhatus koosneb nii kõrgemate õppeasutiste valitsuste kui ka üliõpilastühiselumate organisatsioonide esindajast.

Haigekassamaks on harilikult õige väike (Varssavis, Vilnos aastas 8—10 zl.), millele vahest lisandub väike erimaks igakordse arsti

konsultatsiooni puhul (Varssavi ülikoolis 50 grossi, politehniumis 1 zl).

Suuremates üliõpilastühiselumates on tavaliselt teenistuses oma arst, samuti sisse seatud vastavad ambulatooriumid ja haigete toad, kuhu nakkushaigeteid teistest saab eraldada. Kõik tühiselumates elavad üliõpilased kuuluvad kohustuslikult perioodsele arstlikule läbivaatusele. Kavatsusel on teha arstlikku terviskontrolli ja nõuannet, sunduslikuks kõigile üliõpilastühiselumatele.

Keskmiselt kasutab Poolas üliõpilastühiselumate abi praegu aastas 10000 üliõpilastühiselumate ümber.

Ka võitlust tuberkuloosivastuse peavad Poola üliõpilastühiselumate organisatsioonid ju haigekassad suurima hoolega Zakopanes, Poola tuntumas suve ja talve kuurordis. Kõrge-Tatra mägestikus, on tiisikushaigete üliõpilastühiselumate sanatoorium (50 voodit). Samasse on ehitusel praegu teine suurem ning moodsam tiisikushaigete üliõpilastühiselumate sanatoorium, mille ehituskulud tõusevad 2.500.000 zloty'le (107.500.000 senti!) ning mis võiks mahutada 160 tiisikushaiget üliõpilastühiselumate. (Ka Eesti tiisikushaigetele üliõpilastühiselumatele lubasid Poola üliõpilastühiselumate juhtivad tegelased reserveerida paar kohta, kui meie oma korda võimaldame samale arvule poola üliõpilastühiselumate tervisparandust meie mudaravilates. Samasugused kokkulepped on praegu juba olemas meie ja Poola kaitsevõimede kohta). Edaspidi on Poola üliõpilastühiselumate kavatsus ehitada Zakopanesse ka kopsuhaigete tundesmärkidega üliõpilastühiselumate puhkekodu.

Üliõpilastühiselumate suvitust ja puhkekodud

Üliõpilastühiselumate suvitust ja puhkekodud on Poola üliõpilastühiselumate organisatsioonil praegu juba kaheksas kohas: Baltimere ääres — Tupadlo's ja Gdynia's, Karpaatide ja Tatra mägedes — Plawna's, Szczawnica's, Kuźnica Zbaszka's ja linnade lähedal asuvates su-

vituskohdades ja metsades — Dro-bina's, Legaciszkach ja Nowicze's. Need suvituskohad on tänuväärt asu-tised eriti linnast pärit olevaile üli-õpilasile ning oma odavuse poolest kättesaadavad ka laiemale üliõpilas-hulkadele.

Hea toidu ja värske õhu juures harrastatakse suvitus ja puhkekodu-des rohkesti sporti — ujumist, sõud-mist, tennist, kergejõustikku ja jalg-palli ning talvel kohati suusatamist. Paljudes nendes üliõpilaste suvitus-ja puhkekodudes leidub häid raamatukogusid ja lugemislaudu, isegi ballisaale.

Iga aasta võimaldavad Poola üli-õpilasomaabi org-ide puhkekodud ja suvituskohad kosutust keskmiselt 2500 üliõpilasele.

Üliõpilassõõgisaalid.

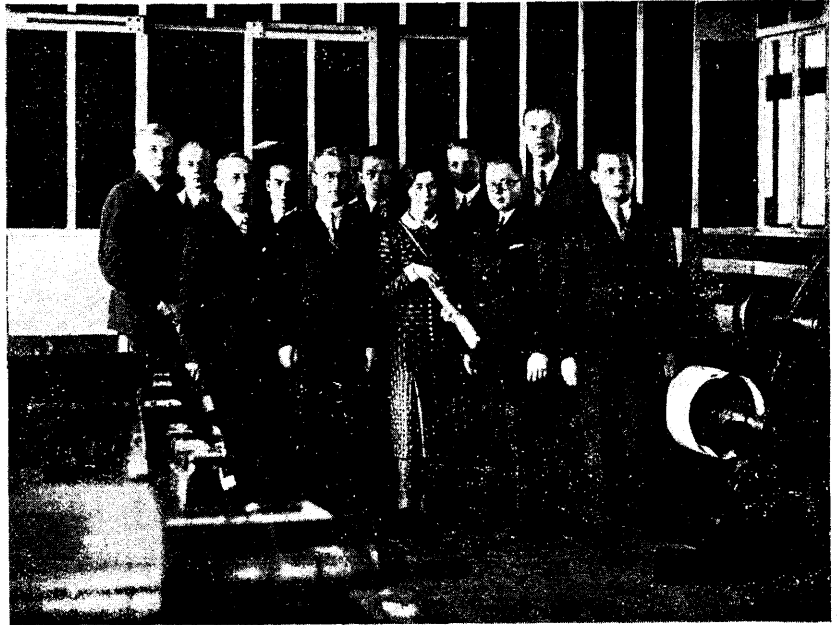
Kõigis Poola ülikooli linnades töö-tavad üliõpilasomaabi ettevõtteina üli-õpilasköögid ja -sõõgisaalid, mille eesmärgiks võimaldada üliõpilasnoor-soole odavat ja toitvat kehakinnitust. Üliõpilassõõgisaalide kogu arv Poolas on praegu 14, neist neli Varssavis. Üliõpilassõõgisaalide külastajate arv päevas tõuseb 10.000-ni. Kehvemad üliõpilased, kui neil puudub võimalus sõõgi eest kohe tasu maksta, võivad süüa võlgu, seda tasudes teatud aas-tate kestel peale stuudiumi lõpeta-mist. Lõunasõök Poola üliõpilassõõ-gisaalides maksab 80 gr. — 1 zl. 60 gr.

Enamik Poola üliõpilassõõgisaali-dest asuvad ülikoolide ruumides ehk üliõpilaste ühiselamutes, paljud ka üüritud eramajades. Ühiselamutes elavad üliõpilased tasuvad sõõgiarved koos korteriüüri-ga, kuna naisüliõpi-lastele on võimaldatud ühiselamutes soovikorral ka ise, sellekohaselt ehi-tatud ühisköögis, toiduvalmistamine, samuti ka pesupesemine.

Administratiivselt kui ka organi-satoorselt ei erine Poola üliõpilasköögid ja -sõõgisaalid palju meie Tartu Üliõpilaskonna sellekohasest ettevõt-est. Mis aga võrreldes meie üliõpi-lasköögi ja sõõgisaaliga eriti silma torkab, on rõpasus, kui mitte öelda otsekohe — mustus, nii ruumides kui valmistamisel. Tarvitajate teeni-mise suhtes jaguneb enamik Poola üliõpilassõõgisaale kahte ossa: kes jõuab rohkem maksta — tuuakse sõök linaga kaetud lauale, kehvemal — tuleb ise end teenida ning kasutada kas valgeks kätüritud ehk heal juhul vahaserüudega ületõmmatud lauda.

Üliõpilaskirjastus.

Omakeelsete ja odavate õppe- ja käsiraamatute kirjastamise kui ka kä-sikirjade ning loengute paljundami-sega on üliõpilasomaabi kirjastused suutnud üliõpilasile kättesaadavaks teha enam-vähem kõik tarvilikumad. Nii on paaril viimasel aastal antud välja 110 mitmesugust õppe- ja käsi-raamatut ning paljudatud loenguid 118.254 eksemplaris. Eriti on näida-nud intensiivset tegevust Varssavi politehnikumi üliõpilasomaabi kirjas-

Eesti üliõpilaskonna esindajad Varssavi moodsama sisseseadega ajalehe toimetust ja trükkikoda külastamas.

tus poolakeelsete tehniliste raamatute kirjastamisel ja levitamisel.

Ka aitavad üliõpilasomaabi organi-satsioonide raamatu- ja kirjutusma-terjalide kauplused tunduvalt kaasa välismaal ja teiste kirjatustel ilmunud raamatute kui ka muude õppeabi-nõude soodsatel tingimustel omanda-miseks.

Õpperaamatute laenu- ja käsi-raamatukogud

teevad tarviliku kättesaadavaks ka neile kehemaile üliõpilasile, kel puuduvad omal võimalusel vastava kirjanduse muretsemiseks.

Laenufond.

15000 poola üliõpilast kasutab iga aasta toetust, mida võimaldab üliõpi-lasomaabi organisatsioonide („Brat-nia Pomoci“) laenufond. Laenu suu-rus ühele isikule kõigub 20—200 zl. vahel. Laen on üldiselt lühiajaline 1—6 kuuni ja protsentideta või ma-dala-protsendiline. Väljaantud lae-nude kogusumma ulatab 600.000 zlo-tini (25 800.000 snt.). Summade vähe-sus poole seni võimaldanud üliõpi-lasomaabi laenufondil pikemaajaliste õppelaenu andmist. Pikaajalise õppelaenu saamine on üliõpilasil või-maldatud riiklikkude stipendiumite näel riigikassast.

Töövahetalitus.

Poola üliõpilased enamikus on pärit mitte jõukaist talupoegade, lin-nakodanluse ja tööliiskihitdest, mis-pärast ka suurem osa neist on sunni-tud otsima oma ülespidamiseks sisse-tulekuid teenistuse näol. Vahetalita-jatena üliõpilastele teenistuse ja lisa-

sissetulekute hankimisel on edukalt tegutsenud omaabi organisatsioonid, muretsedes palgalisi teenistuskohi aastas keskmiselt 2000-le üliõpila-sele.

Väga paljud üliõpilastest leiavad teenistust ka üliõpilasomaabi organi-satsioonide oma ettevõtteis, mis asu-tatud ja juhitud kas puht äriilistel põhimõtetel üliõpilasomaabile puhta-kasust sissetulekute saamiseks ja üli-õpilastele teenistuse võimaldamiseks, või jälle otsekoheste omaabi ettevõt-teina, mille sihiks soodsamatel tingi-mustel rahuldada üliõpilaste tarbeid. Sääraste ettevõtteina võiks näit. maini-da üliõpilastrükkikoda, tubaka en-gros-müüki, riietusmagasiine, paljuid toiduainete kauplusi, akadeemilisi kooperatiive, juukselõikamise- ja ha-bemeajamise ärisid, jalanõude val-mistuse- ja parandustöökodasid ning kauplusi, rätsepatöökodasid, pesuko-dasid jne.

Ka üliõpilasnoorsoo kultuur-se te tarvete eest hoolitsevad üliõpilasomaabi, „Bratnia Pomoci“, ühingud. Sel alal avaldub nende tegevus paljusid raamatukogudes, lugemistubades, klubides, orkestri ja laulukoore, teatrietendusis, teatri-tesse, kinodesse j. m. lõbustuse ja meelelahutuse kohtadesse soodsama-tel tingimustel pääsetähtede hanki-mises, ekskursioonide ja matkade korraldamises jne.

Riiklik ja selfskondlik toetus.

Selle üliõpilaste eneste poolt ees-kujulikul juhitud ja korraldatud omaabi tegevuse kõrval on üliõpila-sil veel kaks teist abiallikat: riik ja r a h v a s i s e.

Riigi abi seisab spetsiaalsete sihtide taotluseks antava toetuse (võitlus tuberkuloosi ja otsene omaabi toetamine) kõrval enne kõike stipendiumes. Riigi poolt on stipendiume 1000 ümber ja omavalitsustel üle 100. Nende stipendiumite siht on kergendada kehval ja andekail üliõpilasil õppetööd. Stipendiumi suurus on määratud selline, et ta täiesti katab üliõpilase ülalpidamise ja õppekulud. Stipendiaat omalt poolt kohustub mitte teha palgalist ega muud kõrvalist tööd, mis võiks olla takistuseks õpingutele.

Stipendiume maksetakse kuu kaupa. Läänud aastal tõusis nende üldsumma 6 586.000 zloty'le (283.198.000 senti!). Need stipendiumid on tagasimakstavad. Stipendiumi saanud üliõpilane kirjutab alla võlakohustusele riigikassa vastu, kohustudes tasuma võlga mõne aasta jooksul peale õpingute lõpetamist.

Seltskonna poolt antav toetus organiseeriti üliõpilaste eneste poolt, üliõpilasnõrpolve abiasjade Ülemnõukogu, mis asutati Poola vabariigi presidendi patronaadi all, on tähtsam seda laadi asutis.

Peale omavalitsuse esindajate võtavad sellest nõukogust osa teised ühiskondlikud asutised, äri- ja tööstusringkonnad ning akadeemiline pere. Igasse vojevodkonda (kubermangu) on asutatud vojevodkonna üliõpilasomaabi komiteed, mis alluvad ülemnõukogule. Neil komiteedel on omakorda kohapealsed üliõpilassõprade ringid (praegu 150 ringi 30.000 üksikliikmaga). Üliõpilassõprade poolt üliõpilasomaabile antav (igaaastane toetus tõuseb 40.000 zł. (1 720.000 snt)).

Alb. Marmor.

Neli komöödiat.

Vaevalt kahe kuu kohta on seda võib-olla palju. Mitte sellepärast, et nali praegusel hetkel tähendaks „pidu katku ajal“, vaid et tundub nagu kurbmängult oleks võetud tema koht teatrireperuaaris. Film uputab meid kerge humooriga ja rabava naljaga. Ta annab meile, mida ajahetk soovib: mustlasromantik. Heidelbergi tudeng-laulu, csardas'i ja tangot. Kunstiloomingust paistab läbi äriiline spekulatsioon: tootmine nõudmise peale. Ikka enam ja enam juurdub rahva teadvusse arusaam: „meie oleme universaalse kunstihingu osanikud“. See on kunsti enesest-kaugenemise tee.

Kunst võib selleks jääda ainult kitsamas ringis: selleks äravalitute hulgas. Ja kui kurbmäng tingib vähearvilisemat publikut (mis aga polegi üldnähtus), siis ometigi kassaline different on võrralt vähem reperuaarilise tasapinna ekvivalentist.

Shaw ja Shakespear on saanud „Vanemuises“ traditsiooniliseks. Ja saatuslikuks. „The Philanderer“ küll vähem kui kunagi varem „Leskede majad“. Seda mitte ta kirjanduslikkuna eelistuste, vaid peamiselt mängu tõttu. Kirjanik Shaw jääb ikkagi selleks tehnikuks, kelle kohta saksa kriitik Polgar ütleb: tema palade kummalsus on selles, et seal maalitud kirj aktsioonina mõjub. Nagu jookseks keegi seinale joonistatud treppi mööda ülesse, või nagu purtskaks maalitud kaev elavat v.t.

„Armatseja“ komöödiat tegelased ei kaota hetkekski teadvust, ei nad on naljamängu kujud. Langeksid nad surult maha, võiksid nad eikellelegi üllatuseta tõusta ja mängu jätkata.

Seepärast tunduvad nad õnsaina, kuigi neil ei puudu oma huvitavus, oma vaimukas ekstravagantsus.

On tarvilik eriline intelligents ja talent, et ke h a s t a d a Armatsejat sõnakuju põhjal. E. Türk sai sellega haruldaselt hästi toime. Võis huvitusega jälgida seda kergemeelset žonglöörimist naiste südametega, nagu näitleja seda kujutas. Tundus enneolematul osas. mugavnemist (käden alatasa püksitaskuis, kuuehõlmad lahti). Naistest M. Türk (Julie) oli samuti õige reljeefne, haarav hüsteerikas, kuid mõnikord liiga elutu — nukuline. R. Ratassepp oli vahva kolonel; kohati eraldus paljuülevast maskist väheülevast näitleja eraisik. A. Sunne sujus ladusalt Barrymore'na mängu, pr.

Suvorova andis tavalise lopsakusega poisikeseliku šarmiga Silvia. J. Pöder oli parukas esietendusel meelekohtadel kipras ja mängus oli ka midagi mitte õigel kohal ning O. Teetsov püüdis asjata omas osas orienteeruda.

„Vanemuise“ lavamööbel hakkab järjekordset teatrisõppimist tütutama. Kas ei saaks tulevikus Shaw' mängida teistlaadi klubitoolidega, või üldse ilma klubi toolideta? Tõssavast piibust piisab juba kuidagi lavainglas le.

Marivoux' „Armatseja“ ja juhuse mäng oli antud teatri noorte jõudude kätte. Sellega avanes võimalus kandvamate osades tutvuneda noorte näitlejatega, kes muidu tähelepanu omistamata vilksatuvad täisjõudude kõrval. Dir. V. Meituse säärane üritus on tõsiselt tervitatav. Kord hooajal võiks ikkagi noortele pühendada. Võib-olla tasuks see ennast ära.

Käsitatav komöödiat oli neid prantsuse palu, mille sisu tuleb otsida nende pinnalt: galantseid ja mittegalantseid kummardusi, maneere, viisakust ja totakust segi; armuseiklusi, mis lahenevad parajal ajal. Ühe sõnaga — tükk ilma eriliste pretensioonideta.

Mängijaist eraldus teistest L. Vaino, tema Silvia oli liikuv, tundeline ja ümarik. Tema affektides oli veenvust, liikumises noort aadlikkust. H a n n i B e r g ' i toatüdruk ei jätnud samuti üksikõikeks: ta suutis valitseda nihästi teenija kui ka võlts-Silvia osi. Meestest E g o n B e r g ' i Arlekiinis oli pantomiimi-koomikat. Kõnetooni vilksatas midagi võõrastavat, mis muide labast koomikat veelgi enam labastas. A. Lattik mängis vana aadlimest. Maskist ja esinemisest oli seda raske järeldada, (ma lugesin seda aga kaval.) Veel vähem võis J. Anilase Dorante's Silvia armsamat näha.

Üldjoontes aga liibses mäng haruldaselt ladusalt ja vahel sai naerdagi.

A g n e s T a a r i „E m a k e m a a m u l d“ E. Türki lavastusel tõi uuel aastal teatrisse värsket puhangu. Ei näinud meie küll Kitzbergi päikesepaistet laval, aga kuulsime teadlikult ehitatud õpetlikke monolooge, lapselikke kõnelusi rekvisiitidega täiskasvanu suust, pidime jälgima mõtetute kujud ilmumist ja lahkimist laval, ometigi ei häirinud see meid, kuna meelde jäi paljudi unustamata kujusid: R. Ratassepa õilis

Kõrgemäe peremees, Liina Reimani heasüdamlik perenaine (otse geniaalne masseerimis-stseenis!) ja nende poeg korporant H. Piller, kes esimesis vaatusis üllatas kaasakiskuva, usutava mänguga. I S u v o r o v a löi surematu teenija Leena kuhu kõrvarauise ja punnisnäolise. Ta rabas oma tüüblikkuse ja grotesksusega. O. Teetsoffi Viigi Vallen, õmblejast naistudeng, esindas paremate oskustega muide liiga elulise vereta kuhu. Kõrvalkujudest märgisin V. Libese šabloonilist ema-kuju, südamliku M. Türki teenijat murrakuja ja A. Sunne lopsakat närukaupmeest.

Viimase komöödiaga — P. Egeri „Aadam, Eva ja madu — pühitseti Olli Teetsoffi 25 aastast näitleja-juubelit.

Inimese tahtmine on tema kuningriik, öeldakse, ja sellepärast meie ei hakka arutlema, kas oli juubilar tüki sobivalt valinud või mitte. Igatahes võis seda huviga jälgida, kuigi tegevust oli õige napilt ja domineeris dialoog.

Keskkujuks oli Euroopasse istutatud printslik indu-taim A. Sunne näol. Indulane võtab abielu ja armastust kui pühadust. Eurooplane (I. Pöder) on närviline ja kergemeelne. Ja naine (O. Teetsoff) on ühtlasi ka madu orientaalise filosoofia seisukohast. Selles trios, kuhu kõrvalisena ilmub armuke Mary (M. Türk), arenebki loogu teiste naiste armastusest ja tagasipööramisest õilsa abielu juurde india salapärase kunstide kaasabil. Sunne liikus kindlais roopais Viimistletud mask, rahulik kõnnak, suggereeriv poos, elav pilk täitsid kogu ebamäärast näitemängu stiilse joonega; sidusid ja paikasid seal kus partnerid kõhklesid. Eesriide tõusust languseni valitses kvalifitseeritud mäng.

Pödergi täitis oma osa korrektilt. Säärane närvilikkus oli temale nagu keha järele kuub. Üleminek kunstunne jäämiseks oli väga reaalne.

Juubilar ise oli värsket oma veerandsaja-aastase töö peale vaatamata, mis selja taga. Siiski tundus, kui oleks draamaatiline stseen teise vaatuse lõpus talle üle jõu käinud. Natuke moonutatud olid ka sõnad — sinah, armastah, suudleh.

Juubilar sai suurelt sõprade hulgalt pälvitud austusavaldusi. Ja see asiaolu kõneleb enam kui juhulised arvustuslikud märked.

Br. Pärl.

Sõna on tegevtoimetajal.

Kui sügissemestri algul jällegi kord kõnelesime „Üliõpilaslehest“, kui terve üliõpilaskonna häälekandjast, siis oli see vaid „Üliõpilaslehe“ alatise sihe järjekordne rõhutamine, ei mitte mingisuguse uue, seni taotlemata, sihi seadmine. Tõsi-külli, pesitses hinges pisuke kahtlus — kas suudab eelolev semester olla väärikaks ajavahemikuks „Üliõpilaslehe“ pikemas ilmunisaastate reas, kas suudab „Üliõpilasleht“ endiseid sõpru, kaastöölisi ja lugejaid, veel tihemini ümber enda koondada, tõmmata juurde uusi.

Semester on möödunud, oleme jõudnud alata uutki — mida kõneleb melle lõppenud õpiperiood? Laskem arvusid pajatada.

„Üliõpilaslehe“ kaastööliste pere suures eelmisel semestril tunduvalt. Tervelt 42 kaasvõitlejat on semestri jooksul sulge pihku haaranud, et kibeda studiumitöö kõrval kirjutatud ridadele „Üliõpilaslehe“ veergudel ilmalavast näha lasta. Nende kaasvõitlejate suletöö tulemuseks on kokku 62 kirjutist. Huvitav on siinjuures märkida, et need kaasvõitlejad kuuluvad 14 eri organisatsioonide, peale selle üksikud organiseerumad. Vilistlaste poolt on avaldatud kokku 19 kirjutist 16 vilistlaste kaastegevusel. Vilistlaste-kaastööliste kuuluvad 4 eri organisatsiooni pluss 3 vil! väljapool organisatsioone. Peale selle on „Üliõpilaslehes“ sõna võtnud mitmed väljapool

meie akadeemilist ringkonda seisvat isikut.

„Üliõpilaslehe“ tellijate arvus oli samuti tõusu märgata ja semestri lõpul oli tellijate nimestiku järjekorra arv nii suur, nagu see kunagi varem pole olnud. Rõõmustaval viisil võis enamik eesti üliõpilasorganisatsioonide suurt % oma kaasvõitlejast „Üliõpilaslehe“ tellijate lugejate hulka arvata. Üksikutes eesti organisatsioonides oli möödunud semestril „Üliõpilaslehe“ tellijaid järgnevalt 1). Eesti Üliõpilaste Selts — 337, Eesti Naisüliõpilaste Selts — 134, korp! Filiae Patriae — 94, korp! Vironia — 88, ÜS. Liivika — 77, korp! Fr. Estica — 75, korp! Sakala — 69, EÜS. Põhjala — 54, korp! Amicitia — 54, korp! Rotalia — 52, korp! Ugala — 38, ÜS. Raimla — 29, korp! Revelia — 28, ENÜS. Ilmar — 25, korp! Indla — 21, EÜS. Ühendus — 11, ÜS. Concordia — 6, EÜS. Huljehis — 3, korp! Fr. Livienis — 3, korp! Lembe — 3, korp! Fr. Tartuenis — 2, korp! Harjola — 1, EÜS. Veljesto — 1 ja Pärnumaa Üliõpilaskogu — 1. Vähemusrahvaste organisatsioonest oli tellimisi: korp! Fr. Pharmaceutica — 2, Vene Üliõpilaste Selts — 1 ja läti üliõpilasorg. Metraine — 1.

1) Juurde on arvatud ka organisatsioonide nimele antud tellimised, samuti org-ide kaudu saadud vilistlaste tellimised.

Nagu ülaltoodust nähtub, on enamik sellest ja korporatsioonide õige rohkearvuliselt tellijate nimestikus esitatud, täiesti puuduvad vaid paar väikest korporatsiooni. Kes aga „Üliõpilaslehe“ vastu üsna ükskõikseks on jäänud, need on maakondlikud kogud. On see neede esindaja Edustuses oppositsioonis olemisest või millestki muust tingitud, selle kohta on siinkohal raske otsust langetada. Ka organiseerumad suurest jõugust on tellijate arv liiga väike. Vaevalt 1% organiseerumad võisid möödunud semestril „Üliõpilaslehte“ pidevalt oma laualt leida. Kahetsemisväärselt väike arv!

Rõõmustaval kombel on mitmes organisatsioonis (E.Ü.S., Fr. Estica, Ugala, Raimla, j. t.) ka vilistlasilt tellimisi hankima hakatud, milline tegu aina laialdasemat viljeldamist vääriks. Samuti on mitmed organisatsioonid (Liivika, j. t.) tellimiste kogumisel üliõpilasyilistlaste välisliikmeid silmas pidanud. Õige rohkest oli tellimisi ka väljapool akadeemilisi ringkondi.

Ja mis oleks loomulikum, kui et neid lühikesi, aruande-taolisi ridu lõpetades soovida — näidakem, et meie „Üliõpilasleht“ oleks tõeline meie kõikide ühine häälekandja, meie soovide, püüdmuste, tahtmuste peegeldaja-valgustaja.

B. Karro.

Märkmeid Wiinist.

Siinjes Wiini rahvusest kirjus üliõpilaspere ei mängi üffit organisatsioonide või organisatsioonide liit üliõpilaselus määrast osa kui meil meie üliõpilaskond. Siinjes fuurlinna liitumise taob üffit üliõpilane, väike üliõpilaste, veel vähem organisatsioonide arv peaaegu täiesti. Seetõttu üliõpilased ei eraldu igapäevases elus teistest linna kodanikkudest üldmüüsi või värtvõitelli kandmisega.

Üliõpilasorganisatsioonide tegevus on rajatud peamiselt siinsele elule, mille poolest jagunetavad nad korporatsioonideks (: Corp, Burschenschaft, Landsmannschaft, Sängerschaft jne.), Saksa Üliõpilaste Liiduts ning vähematets toondistets või ühingutets.

Saksa Üliõpilaste Liit, tegutsedes era, iseseisva organisatsioonina, toondab veel teisi jafja rahvusest üliõpilasi endasse, waatamata sellele, kas uus juurdetuli on mõnes muus organisatsioonis või mitte. Oma laialdasete sihtidega ning võimega neid teostada on ta elujõulisemaid selle üliõpilasorganisatsioonide peres.

Wõtnud sihtis tergendada oma liitmete elamisvõimalusi ja püüdu kõrgema hariduse saamisets, tuleb ta oma liitmetele waetu, muretsetes nelle maffuta laenuraamatufogude tartvitamist, hinnaalandust mittel ajal jne.

Naisorganisatsioon, nii nagu neid meil tuntakse, siin üldse ei esine. Pea ainsa võimalusena naisüliõpilastel organiseerumiseks on astuda Saksa Üliõpilaste Liitu, kui lubab seda rahvus. Wähema tähtsusega organisatsioonid, mis üliõpilaspere toondumist ühe omalugufega rikastatavad, on etirahvuste wäikesed toondised. Sellena tegutses siin hiljuti asutatud „Eesti Akadeemiline Selts“.

Wäliskuluse ette ilmutwad wärtvõitellid kandjad üliõpilased wärtvõides üliõpili üstford nädalas — üliõpili peahoonesse laupäewiti, Raubanduse Üliõpili forma-päewiti n. n. Dummelile. Koffutulekul jagunetats fahite leeri: hooe wafatule poolsees jalutsaali toondutwad konserwatiwised organisatsioonid, kuna parempoolsees — liberaalid, j. o. igast rahvusest kujundatud organisatsioonid — paita leitwad.

See traditsiooniline toffutule, mis testab harilikult tunni, kannab rõhsem representatiwset ilmet. Seal, esimeses oma organisatsiooni wärtvõides, tultuunetats teiste organisatsioonide üliõpilastega ja lastats uust organisatsioonidesse siise astuda footwajaid endis lähemalt tundma õppida.

Siinjes Wiini Raubanduse Üliõpili (Die Hochschule für Welthandel) testab

õppetegevus kolm aastat. Wälismaalafed maffatwad siiseastumisel tolmefordje õppemaffu, j. o. umbes 100 Etr. femestri eest. Peale muu puht raubandust ning pangandust fahitewate aineten on inglise feel funduselit ning funduselit, kuid wälitawa ainenen on fawas teisel õppeaastal üstfõit milline muu elaw feel, millets wõetats harilikult prantsuse, itaalia, hispaania või wene feel.

Loengutel käimine on paratamatu, kuid kui üliõpilane on sunnitud haigusjuhul või mõnel muul mõjutaval põhjusel loengutelt puuduma, siis tuleb end lasta eratudidega siin erilistelt wäljafujunenud tunniandjalt n. n. Einpaufereitelt järgi aidata, mis on aga wõrdlemist kulutas löbu.

Wäljandal aastal on ette nähtud üliõpiliis dofftorandi sooritamine. Sellest wõtatwad aga wähesed osa, — harilikult need, telledel on just eriline hutwi endi ala wiimistlemiseets.

Õppetamine ei ole siin nii terge, kui see fuuldusena todumaal liigub. Selleets lähes toffitelt palju aega ja waetwa, enne kui fbandatats effami tomisjoni ees sooritada.

W. Silbermann.

Akadeemilisi teateid.

Aksioon lektor W. E. Peters'i vastu.

Jaanuari lõppupäevil esitati terve rea filosoofia- ja majandusteaduskonna üliõpilaste poolt allakirjutatuna märgukiri filosoofiateaduskonna dekaanile, milles protesteeritakse lekt. W. E. Peters'i tegevuse ja ülalpidamise vastu eriti viimasel ajal. Petersile pannakse süüks korduvat rahvustunde haavamist, mis mitmel tema loengul otse skandaalse ilme omandanud. Avaliku protestina Petersi vastu oli mõeldud ka tema loenguit neljapä. 29. jaan. demonstratiivne puudumine. Loengu alguseks oli kogunud võrdlemisi suur jõuk P. alalisi kuulajaid auditooriumi ukse taha, kuid auditooriumis polnud akadeemilise veerandi mõödudes ühtki kaasvõitlejat. Pahaaimamata astus P. auditooriumi, kuid nähes seda tühjusest haigutavat, tuli P. õige äritatud meeleolus eeskotta Tekkis lühike sõnavahetus tema ja üliõpilaste vahel, mille tulemusena P-l muud üle ei jäänud, kui et loeng pidamata jätta ja tudud teed lektoriuuri tagasi minna.

Ülikooli valitsus on ühenduses esitatud märgukirjaga juurdlust alganud. Seks eriti moodustatud komisjoni — koosseisus rekt. prof. J. Köpp, dek. P. Haliste ja dek. J. Uluots — ees toimus laup. 31. jaan. esimene üliõpilaste — tunnistajate ülekuulamine, mille juures viibis ka süüdistataf väise (!). Kolmetunnilise ülekuulamise kestel jõuti ära kuulata ainult kahe tunnistaja seletusi, juurdlus jätkub.

Peale eestlaste rahvustunde haavamise ja eesti üliõpilaste alaväärtuslikuks tsemeldamise kuulub P. vastu ka teistlaadi süüdistusi. Kuivõrd need tõele vastavad, seda näitab loodetavasti põhjalik ja igakülgne juurdlus.

Kui Petersi vastu tõstetud süüdistusi korda läheb tõestada, siis tohiksimine küll loota, et tema nimi nii pea kui võimalik õppejõudude nimestikust kustutatakse.

Dekaanid järgnevas kolmeks aastaks.

Hariduse-Sotsiaalministeeriumi poolt on järgnevas kolmeks aastaks teaduskondade dekaanideks kinditatud järgmised õppejõud: usu-teaduskonnas — prof. H. B. Rahamägi (end.), õigusteadusk. — prof. J. Uluots (end.), majandusteaduse osakonna prodekaaniks — dots. R. Mark (end.), arstiteaduskonnas — prof. A. Lütts (uus), filosoofiateaduskonnas — prof. P. Halliste (uus), matemaatika-loodusteadusk. — prof. H. Riikoja (end.) ja põllumajandusteaduskonnas — prof. A. Mathiesen (end.) Loomaarstiteaduskonna dekaani pole seni veel suudetud valida.

Teaduskondade sekretärideks

eeloleva aasta jaoks on valitud: usu-teaduskonnas — prof. E. Tennman, õigusteaduskonnas — prof. K. Saarman, arstiteadusk. — dots. V. Vadi, filosoofiateadusk. — prof. H. Moora, matem-loodusteadusk. — prof. A. Tammeann, loomaarstiteadusk. — dots. K. Tagepera ja põllumajandusteaduskonnas prof. J. Mägi.

Ülikooli lõpetasid¹⁾.

Usuteaduskonnas: Hugo Masing — mag. theol. astmega ja Oskar Pastik.

Õigusteaduskonnas: Hildegard Anderson, (E. N. Ü. S.), Oskar Eichfuss, Isaak Glikman, Ruben Grünhut, Mihkel Hansen (E. Ü. S.), Gottfried Häussler (Revelia), Paul Heilmann, Aleksi Ilves, Ernst Laiv, Johannes Liibusk (Ühendus), Aleksander Mekkard (Liivika) — cum laude, Salme Muna-Piiraja (E. N. Ü. S.) — cum laude, Elmar Nemvalz, Peeter Oinas (Sakala), Jüri Ois (Raimla), Herbert Ottas, Feliks Peterson, Robert Ranna — cum laude, Rudolf Ramler (E. Ü. S.), Charles Raudsepp, Eduard Suits (Vironia), Arnold Tammekann (Ugala), Arnold Treufeldt (Ugala) ja Meinhard Vasar — cum laude.

Majandusteaduse osakonnas: Erich Aser (Liivika), Leo Gabler, Salme Juurik, Joh. Kodar, Paul Lettens, Helmut Metsvahi (Raimla), Valter Puhm, Reinhold Tammemägi, Erich Tammemägi ja Karl Zekuls.

Arstiteaduskonnas: Alide Niinep — cum laude, August Okas (E. Ü. S.), Voldemar Sarmo (Vironia) ja Friedrich Toomingas (Rotalia).

Rohuteaduse osakonnas: Helmi Freibach ja Beniita Koppelman (E. N. Ü. S.) — cum laude.

Filosoofiateaduskonnas: Sofia Frorip, Marie Kengsepp — inglise filoloogia, Alviine Köök (Veljesto), Melanie Reim — eesti keel, Linda Tammann ja Else Treiberg.

Matemaatika-loodusteaduskonnas: Hans Engelhardt — keemia, Ljubov Gelb — loodusteadus, Marie Grünberg (E. N. Ü. S.) — botanika, Harry Konis — keemia, Sally Matto, Vladimir Paul — geoloogia, Hartvig Reinvald — matemaatika, Liisa Rööp — loodusteadus, Helene Toll — matemaatika — cum laude, Elmar Umbliä — keemia ja K. Vestmann — matemaatika.

1) Alates käesolevast numbrist on ülikooli lõpetajatele juurde märgitud nende organisatsiooni kuuluvus. Arvestada saab loomulikult vaid neid org-ge, kes igal semestril oma liikmete nimestiku Üliõpilaskonna juhatusele saavad.

100 uut üliõpilast.

Käesoleva semestri õppetöö algusel oli ülikooli sisse astunud 100 uut üliõpilast, peale selle on 302 endist üliõpilast oma õpingute jätkamisele asunud.

Uus dotsent.

Loomaarstiteaduskonna anatoomia ja histoloogia dotsendiks on valitud dr. med. vet. Julius Tehver.

Dr. J. Tehver on sündinud 14. det. 1900 Tori vallas. Lõpetas Tallinna kolledži 1922. a. Öppis 1922—1927 Tartu ülikooli loomaarstiteaduskonnas, mille kursuse cum laude lõpetas, töötades edasi teadusliku stipendiaadina kodulooma histoloogia ja embrüoloogia alal. On avaldanud 9 teaduslikku tööd.

Uued eradotsendid.

Uuteks eradotsentideks on valitud matem-loodusteaduskonnas dr. ing. Ants Laur (keemia alal) ja põllumajandusteaduskonnas õp. agr. Jaan Mets (heinakasvatuse alal).

Dr. A. Laur on sündinud 1899. a. Keskkhariduse omandanud Rakveres. Öppis 1919—1926 Tartu ülikoolis keemia alal, omandades 1926. a. mag. chem. kraadi. Oli pärast stuudiumi lõpetamist lühikest aega keskkooli-õpetaja. 1927—1928 töötas teadusliku stipendiaadina Utrechti, Grazis ja Dresdenis, kus viimasel 1928. a. dr. ing. kraadi omandas. 1929. a. töötas assistendina anorgaanilise keemia laboratooriumis. On kokku avaldanud 5 teaduslikku tööd. Dr. A. Laur on Eesti Üliõpilaste Seltsi vilistlane.

J. Mets on sündinud 1891. a. Hariduse omandanud Pärnu gümnaasiumis ja Riia poliitnikumis, mis viimase lõpetas 1915. aastal. 1917. a. omandas pärast diplomitöö kaitsmist õpetatud agronoomi diplomi. Alates 1920. a. töötab lõgeva sordikasvanduses, kusjuures viimase 4 semestri kestel ülikooli põllumajandusteaduskonnas õppeülesandefältjana teotes. Agr. J. Mets on ÜS. Liivika vilistlane.

Helsingi Üliõpilaskonna stipendiaadid.

Helsingi Üliõpilaskonna stipendiumite saajateks käesolevaks semestriks on valitud ksvll Lydia Ilves (Eesti Naisüliõpilaste Selts), Linda Kuusler (EÜS. Veljesto) ja Gustav Ränk (Eesti Üliõpilaste Selts). Kõik nimetatud stipendiaadid on juba Helsingi asunud.

Dr. med. Ulrich Karell

on välismaalt tagasi jõudnud ja algas sel semestril õppetegevust I haavakliinikus.

Teine naisdoktor.

Pr. Lydia Poska-Teiss on pärast väitekirja „Spermatogenien von Bufo vulgaris Laur und ihr Vergleich mit larvalen somatischen Zellen deselben Tieres“ rahuldavat kaitsmist matem.-loodusteaduskonna poolt tunnustatud doktoriks loodusteaduse alal.

Pr. L. Poska-Teiss on sündinud Kuresaares 1882. aastal. Kõrgema hariduse omandanud Peterburi kõrgematel loodusteaduslikkudel naiskursustel. Töötanud sealsamas assistendina ja keskkooliõpetajana. Tartu eesfiagses ülikoolis algusest peale töötanud zooloogia instituudi assistendina. 1929. a. sealt siirdunud histoloogia instituudi vanema assistendi kohale, kus praegu teiseb. 1925. a. viibis Berliini ülikooli juures täiendusõpinguil. Pr. L. Poska-Teissi sulest on ilmunud mitmed teaduslikud tööd.

EÜS-i stipendiaat.

Eesti Üliõpilaste Seltsi poolt käesolevaks semestriks Pohjois-Pohjalainen Osakunta liikmele määratud stipendiumi saajaks on valitud üliõp. Heimo Varis (stud. phil.), kes neil päevil juba Tartu saabus.

Poola keele lektoraat.

Poola valitsus on esinenud ettepanekuga asutada Tartu Ülikooli juurde poola keele ja kirjanduse õppekoht. Ses asjas pöördus Poola saadik Ülikooli poole, kes oma pooldava otsuse juba teinud. Poola keele lektoril oleks kavatsuste järgi 4–6 nädalatunni poola keele ja tarbekorral 2 tundi poola kirjanduse kohta.

Prof. M. Hobmaier

on omal palvel vabastatud loomaarstiiteadusk. patoloogilise anatoomia, histoloogia, kohtuliku loomaarstiiteaduse ja lihvaatuse professori ametist. Prof. M. Hobmaier siirdus Saksamaale.

Finantsõiguse professuuri,

mis prof. Berendtsi surmaga vakantsiks jäi, täitmisele asumist on hariduse-sotsiaalministeerium lubanud kuni 15. jaan. 1932. a. edasi lükata.

Uus ungari keele lektor

dr. phil. Joseph Georgowits (uue ungariseritud nimega Györke = Djörkä) on ametisse asunud. Ta loeb ungari keelt algajatele 3 tundi ja edasijõudnuile samuti 3 tundi nädalas.

Königsbergi ülikooli lõpetanud.

Möödunud jõuluks lõpetas rahvamajandusteaduse alal Königsbergi ülikooli eestlane Aleksander Massakas. Massakas õppis varem Tartu ülikoolis õigusteadust ja siirdus siit paar aastat tagasi Königsbergi. Huvitav on siinjuures märkida, et Tartus tehtud eksamid M-I arvesse võeti. Õppimisel oli M-I kasutada väike stipendium, mis Königsbergi ülikooli poolt EKL-ile määratud. Praegu töötab Massakas Königsbergis edasi, valmistades doktoritööd A Massakas on korp! Vironia liige.

Prof. L. Puusepp

on valitud Vilno ülikooli audoktoriks.

P.-P. O. stipendium EÜS-ile.

Pohjois-Pohjalainen Osakunta on määranud ühele EÜS-i liikmele käesolevaks semestriks stipendiumi õppimise ostarbeks Helsingi ülikooli juures. Eesti Üliõpilaste Seltsi poolt on määratud stipendiumi saajaks ksv! Rudolf Paris (stud. hist.).

Prof. E. N. Setälä tuleb Eestisse.

Märtsikuus oodatakse prof. E. N. Setälät koos mõne teise soome teadusemehega Eestisse tulevat. Prof. E. N. Setälä kavatseb Tartus tutvuda meie rahvaluule arhiiviga ja esineb siiasõidul ülikooli aulas kõnega.

Mag. jur. Elmar Ilus,

esimene magister tsiviilõiguse alal Tartu ülikooli juures, on komandeeritud ülikooli stipendiaadina üheks aasiaks Saksamaale.

Mag. theol. Hugo Masing

kinnitati kodumaal õppivaks teaduslikuks stipendiaadiks vana testamendi ja semi keelte alal.

Kindral Laidoneri nim. komitee

stipendiaadideks on käesoleval semestril kinnitatud järgmised üliõpilased: Boris Aareandi (stud. theol.), Aleksander Kalmel (stud. phil.), Aleksander Kristian (stud. agr.), Bernhard Kullak (stud. math.), Ervin Nõmmera (stud. agr.) ja Alfred Sampka (stud. jur.).

Berliini põllumajanduslik ülikool pühitseb 7. veebruaril oma 50. juubelit, millest Tartu ülikool on kutsutud osa võtma.

Ametisse kinnitatud.

Ülikooli valitsus kinnitas: Nikolai Masing — zootehnika katsejaama vanema assistendi k. t. edasi, stud. Joh. Sprenk — põllumajapidamise kabineti ajutiseks abijooks edasi, Nadežda Peterson — agrikuluurkeemia katsejaama aj. abijooks ja loomaarst Elmar Vau — anatoomia-kabineti nooremaks assistendiks

Ühekordne toetus

pedagoogilise stipendiumi asemele on määratud hariduse-sotsiaalministeeriumi poolt stud. phil. Helmi Grube'le, stud. rer. gymn. Leida Krieger'ile ja stud. phil. Paul Saagp'ile.

Prof. O. Madissoni esiloeng.

Tallinna tehnikumi professor O. Madisson, kes Tartu ülikooli eradotsendiks valiti, pidas 29. jaanuaril oma esiloengu teemal „Tehnika ja insener“.

Dr. A. Lauri esiloeng.

Eradots. dr. A. Laur pidas 2. veebruaril oma esiloengu teemal „Keemilise analüüsi areng ja taotlused“.

Professorite vahetus Varssavi ja Tartu ülikooli vahel.

Varssavi ülikooli humanitaarosakonna nõukogu on kutsunud ellu erilise komisjoni professorite vahetamiseks teiste maade ülikoolidega. Säärast õppejõudude vahetust on Tartu ülikool ka varemalt teiste maade ülikoolidega teostanud.

EKL-i stipendiaat

Lauri Posti asus jaanuari lõpul Tartu.

Anglo-Eesti ühingu asutatud.

Pühapäeval 1. skp. peeti Edustuse saalis Anglo-Eesti ühingu avamiskoosolekut. Ühingu on kutsutud ellu sidemele sõlmimiseks ja pidamiseks inglise kultuuriga. Asutajate nimesiis seisavad, Jaan Tõnnison, rektor prof. J. Köpp prof. P. Treiberg, prof. R. Rägo, prof. A. Piip, triigohtu esimees K. Paris, Ants Oras, stud. I. Tõnnison ja stud. H. Paalman. Avamiskoosolekul otsustati vastne ühingu registreerida ülikooli juures — akadeemilise ühinguna. Ühingu juhatusesse valiti: esimees Ants Oras, abiesimees Joh. Silvet-Schvalbe, peasekretär stud. Arnold Muhel ja laekur stud. H. Paalman.

Ilmub 13 korda aastas. Tellimise hind 3 kr. aastas, 1½ kr. semestris.

Vastutav toimetaja: Erich Siil. Tegevtoimetaja: Bertram Karro. Liikmed: Peeter Järve, Jaan Ots. Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

Trükikoda Ed. Bergmann, Tartus.

Soome antoloogia I anne: KANTELETAR, I osa.

Soome rahva kangelaslugusid, ballaade ja legende. Tõlkind ja sissejuhatand August Anni.
372 lk, hind 5 kr. 50 s., köites 6 kr.

„Kanteletar“ sisaldab parima osa vennasrahva muinasluulest ja „seda võime kasutada endagi hingesügavuste mõõtmiseks“. Siin on palju ühist meie rahva leeloga — „elutundes, vormis, üksikmotiveides“, aga ühtlasi meie leelot täiendavaid või uusigi „välismaisi“ toone: „põhjamaisemaid, mehisemaid, ürgsemaid“, nagn öeldud eessõnas. See raamat moodustab tõelise raudvara numbri meie kirjanduses, igas avalikus, kooli- ja eraraamatukogus. „Kanteletar“ on piltidega kaunistatud ja seletava eessõnaga varustatud, mis sarnase teose juures väga tähtis.“

Ed. Hubel — „Päevaleht“ 7. I 1931.

„Minu meelest see kõlbaks otsekoheks eeskujuks Soomeski, kui seal kord jõutakse soome rahvaluule antoloogia väljaandmiseni.“
Dr. M. Haavio.

EESTI KIRJANDUSE SELTSI KIRJASTUS.

Eesti Laenu- & Hoiu-Ühisus Tartus

Suururg nr. 14, omas majas. Telefonid 177 ja 700. Telegr. aadress: ELHÜ.

Esimene Eesti Ühispank

Asutatud 1902. a.

Äriseis 31. detsembril 1930.

Aktiva.		Passiva.	
Kassa ja arved pankades	221.902.77	Osamaksud	228.720.52
Laenud	3.167.502.92	Tagavarakapitalid	201.478.91
Kinnisvara ja inventar	151.544.08	Hoiusummad	3.195.957.94
Korrespondendid	16.725.98	Korrespondendid	23.242.28
Kulud ja maksud	118.471.75	Saadud protsendid ja komisjon	403.037.11
Makstud protsendid ja komisjon	179.733.87	Riiklised laenud	51.937.48
Liikmete kohustused	889.939.—	Liikmete lisavastutused	889.939.—
Garantiide debiitoorid	27.293.40	Väljaantud garantiid	27.293.40
Muud aktivad	454.853.74	Vekslite rediskont	44.421.38
		Muud passivad	161.939.49
	<u>5.227.967.51</u>		<u>5.227.967.51</u>

Kõik pangaoperatsioonid. Võtab raha hoiule ja annab laenusid. Ostab ja müüb välisraha. Tšekid Soome, Läti, Rootsi, Inglise, Saksa, Prantsuse, Ameerika ja Helveetsia valuutas. Ühendused teiste pankadega. V a r a k a m m e r. H o i u k a r b i d.

Agentuurid: Kindlustusselts „Eesti“. Esimene Eesti Kinnituse Selts „Eeks“.

PIIRITUSEPUHASTAMISE VABRIKUTE O.Ü.

(Rosen & Ko.)

„TALLINNA VIINAVABRIK“

ühes parfümeeria ja kosmeetika osakonnaga.

I ERIALA: Crème de Mandarine, Kümmel, Pomerants, Vene vodka, Brandi V. S. O, ***, **, Standart Extra jne.

II ERIALA: Eau de Cologne — triple, double, aux fleurs, hambapasta „Sanadont“, puuder jne.

Kõiksugu napsid, liköörid ja nalivkad on saadaval kõikides suuremates kauplustes, restoraanides ja suuremal arvul vabriku laos.

Kuldauraha Pariisi näitus. 1924, Grand Prix Tallinnas 1925.

TALLINN,
MEREPUUESTEE 15.
KÖNETRAAT 304-26.

Kogu akadeemiline pere ostab
moe-, pudu- ja pesukaubad

ainult

VENN. LEPP'a ärist

Tartus, Kaubahoovis nr. 2, telef. nr. 4-81 ja
Promenadi nr. 2, telef. 13-54,

sest seal on alaliselt

kõige suurem ja rikkalikum valik
uutest hooaja kaupadest, nagu: kaabud, jumberid, pesu
jne. jne.

Hinnad võistluseta.

Üliõpilastele hinnaalandus.

SOOVITAME:

trikoo-
ja nahkkin-
daid, koetud svea-
tereid, kaelasidemeid, triik-
särke, jalutuskeppe, kraesid, sokke jne.

MOE- ja PUDUKAUBAD

SUUREL JA VÄIKSEL ARVUL

● — ●

B. GENSS & POJAD

Tartus, Küüni 8. Telef. 5-17.

A. JOSSET

Asutatud 1895. a.

TARTUS, KÜÜNI TÄNAV 4

PIDU-, TÄNAVA
JA SELTSKONNA

JALANÕUD

tuntud headuses.

„Üliõpilaslehe“
toimetus ja talitus

avatud teisip. ja laupäeval
kella 15–16.

Üliõpilasmaja III kord.

Saadaval 1914, 1915, 1916, 1920–1929
aastakäigud ja üksiknumbreid.
Vanemad aastakäigud 20% hinnaalandusega.

Kui metsa alal hoitakse — tõuseb maa jõukus ja maksude koorem kergeneb!

HOIDKE METSA

ja ehitage kõik elumajad, tallid ja kõrvalhooned tsemendist. See ehitusviis on kindel, ökonoomiline ja kõige odavam.

Maksuta nõuanded:

„ESTOTSEMENDI“

juures.

Tallinn, Vana Viru 12.

K.-m. ANTON VILLBERG

PEAKONTOR:

Tallinnas, Estonia puiestee 13, telefon (2)18-51.

OSAKONNAD:

Rakveres — Paldiski — Pärnus — Viljandis
telef. 1-04 telef. 1-09 telef. 1-04 telef. 2-30

Jõhvis — Jõgeval — Valgas
telef. 4 telef. 68 telef. 1-61

Telegrammi aadress: „ANVILLBERG“ Tallinn.

Soovitab oma ladudest kõiksugu

põllutööriistu,

Nagu: Sahku, atru, äkkeid, kultivaatoreid, reaskülvimasinaid, niidumasinaid ühes aparaatidega, loorehasid, viljalõikajaid, rehepeksumasinaid, viljasorteerijaid, tuulamisemasinaid, mootoreid, veskisid, koorelahutajaid, jalgrattaid jne. jne.

Hinnad odavad.

Järeilmaks võimalik.

Kondiitriäri ja kohvik

G. HEINMANN

Tallinn, S.-Karja 4.

Tel. 20-47.

Oma tööstuses valmistatud
šokolaad
tahvlites, šokolaadikompekid liht- ja maitserikastes ilukarpides alati suures valikus saadaval.

Alati saadaval:

tordid, koogid, küpsised. Viini ja kollane sai.

Tellimiste vastuvõtmine kõiksugu kondiitri-maiustuste peale. Hinnad mõõdukad.

Suures valikus erilised uudised
kodumaa ja inglise

ülikonna-, püksi- ja palituriitest.

Päale selle on müügil
25% - 40% hinnaalandusega mi-
nevasest hooajast järelejää-
nud ülikonna ja palituriideid.

M. JÄNES'e suuräri

Tartus, Kaubahoov 10-11-12. Telef. 5-91. Asut. 1899.

R. NAPP

TARTUS, Küütri tn. 3

(RÜÜtli tn. nurgal)

Eeskujulik ja odavam
I järgu juuksetööst.-äri.

Daamide ja
härrade
jaoskond.

Äris töötavad parimad
tööjõud.
Hinnad võistlemata.

Coiffeur R. NAPP

Diplomeeritud juuksetööstuse meister.

Külastage!

Tartus, KÜÜTRI 3.

P. Laursoni

Pesumaja ja keemiline
riiete puhastustööstus

„Estonia“

Tartus, Gildi tän. 7 ja Tähe tän. 70.

Võetakse vastu keemiliseks pu-
hastamiseks kõiksugu siidi ja
villaseid riideid. Igasugu läike-
ja lihtpesu pesemine ilma pesu-
lõhkuvate aineteta (kloorita).
Kardinate pesemine ja raamimine.

Töö ja hinnad väljaspool võistlust.

Hind 25 senti.